

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Řemesla a povolání ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost

Bakalářská práce

Autor: Lucie Hojná
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Hradec Králové

2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Hojná**
Osobní číslo: **P12673**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Název tématu: **Řemesla a povolání ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost**
Zadávající katedra: **Ústav primární a preprimární edukace**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Cílem BP je vytvoření metodického materiálu zaměřeného na vzdělávací oblast Dítě a společnost. Metodický materiál by tvořil soubor námětů pro seznámení se s povoláním po literární, výtvarné, hudební, dramatické, pohybové (pohádky, příběhy, verše, hudební skladby a písně, dramatizace, výtvarné a praktické činnosti, pohybové hry) stránce. Součástí budou didaktické pomůcky a hry zaměřené na poznávání a rozlišování společenských rolí. Profesionální role (viz RVP PV), např. pexeso, obrázky, plakáty apod., a dále ověření vytvořeného metodického materiálu v praxi.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.**
Ústav primární a preprimární edukace

Oponent bakalářské práce: **Mgr. Václav Maněna, Ph.D.**

Datum zadání bakalářské práce: **13. 1. 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **5. 5. 2015**

L. S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze uvedených pramenů a literatury.

V Hradci Králové, dne

Podpis:

Poděkování

Děkuji doc. PaedDr. Martině Maněnové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a veškerou pomoc, kterou mi poskytla při vypracování mé bakalářské práce. Dále děkuji své rodině za trpělivost a útěchu, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Anotace

Hojná, Lucie. *Řemesla a povolání ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. s. 76. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce „*Řemesla a povolání ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost*“ je vytvoření metodického materiálu zaměřeného na vzdělávací oblast Dítě a společnost.

Práce se zabývá vývojem předškolního dítěte, dále podrobněji popisuje řemesla a povolání, které je možné u předškolních dětí rozvíjet prostřednictvím výtvarně a řemeslně zaměřených tvůrčích činností a aktivit.

Praktická část tvoří podrobný popis čtyř vybraných řemesel a povolání - farmář, zahradník, pekař, včelař, která jsou v kontextu současného školství uplatnitelná. Zde jsou jednotlivá dílčí témata zpracovaná na jarní období.

Klíčová slova: Řemesla a povolání, Rámcově vzdělávací program, centra aktivit, farmář, farma.

Annotation

Hojná, Lucie. *Craft and occupation in education of a child and the society*” Hradec Králové: Pedagogical faculty of University Hradec Králové, 2015 s. 76. Bachelors’ work.

Bachelor's work ”*Craft and occupation in education of a child and the society*“
The target is to create didactical material aimed on the education of a child in the society.

The work aims on development of a pre-school child and more closely looks on craft and profession which is possible to use with pre-school children with a help of fine art and craft activity.

Practical part contains detailed description of chosen craft and occupation – farmer, gardener, baker, beekeeper, which are usable in the context of nowadays education. Each topic is set in the spring period.

Key words: Craft and occupation, educational framework, center of activity, farmer and farm.

Obsah

Úvod	9
1 Vývoj předškolního dítěte	10
1.1 Kognitivní rozvoj	11
1.1.1 Vnímání	12
1.1.2 Myšlení	13
1.1.3 Paměť	14
1.1.4 Tvořivost	15
1.2 Povolání	16
1.3 Řemeslo	17
1.4 Motivace a hodnocení	19
2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání s ohledem na pracovní činnosti	21
2.1 Vliv pracovních činností na psychomotorický vývoj dítěte předškolního věku	22
2.2 Fenologie	23
3 Shrnutí teoretické části	25
4 Jaro - farmář	27
4.1 Jak to běží na farmě	27
4.2 Literární činnosti: Kuřátko a obilí	27
4.3 Výtvarné činnosti: Držte pěsti, už se pěstí	31
4.4 Dramatické činnosti: Žížala v zemi	32
4.5 Hudební činnosti: Travička zelená	34
4.6 Pohybové činnosti: Zaječí dráha	36
5 Jaro - zahradník	39
5.1 Literární činnosti: Pohádka o velké řepě	39
5.2 Výtvarné činnosti: Malování řepy různé velikosti	42
5.3 Dramatické činnosti: Řepa, Moje rodina	43
5.4 Hudební činnosti: Šel zahradník do zahrady	45
5.5 Pohybové činnosti: Na kočku a myš, Na řepu	47
6 Jaro - pekař	49
6.1 Literární činnosti: Pohádka o červené slepičce	50
6.1.1 Pohybová chvíle: Pečení	52

6.2	Výtvarné činnosti: Papírové pečivo	53
6.3	Pracovní činnosti: Pečeme rohlíky.....	55
6.4	Dramatické činnosti: Co je z mouky, hra Na hostinu	56
6.5	Hudební činnosti: Pekař peče housky.....	57
6.6	Pohybové činnosti: Kde bychom byli bez obilí.....	58
7	Jaro - včelař.....	61
7.1	Literární činnosti: V úlu (příběh s otevřeným koncem)	61
7.2	Výtvarné činnosti: Dřevěný úl (frotáž dřeva)	63
7.3	Dramatické činnosti: Dokonalá proměna.....	64
7.4	Hudební činnosti: Příběh o včelce	65
7.5	Pohybové činnosti: Pozor vosy, Na louku	67
8	Shrnutí praktické části	69
	Závěr	70
	Seznam použitých zdrojů:.....	72
	Seznam příloh:.....	76

„Pomoz mi, abych to dokázal sám“

(Maria Montessori)

Úvod

Pracuji v mateřské školce ve vesnici v Bernarticích u Trutnova. Naše obec je obklopena nedotknutou přírodou s nádhernými kopci, lesy a čistým horským vzduchem. Je zde proto blíž k přírodě, ale také k dodržování lidových zvyků, tradic, řemesel. Vážíme si šikovných tatínků a maminek, kteří nás podporují a vše, co vědí a umí, se snaží předávat dětem již od nejútlejšího věku. Mám na mysli např. tatínka truhláře, který s naší školkou úzce spolupracuje, nosí nám odřezky dřeva do dílničky, předává nám zkušenosti, jak správně máme zacházet s tak nádherným materiálem jako je právě dřevo. Vyrobil nám polotovar na zhotovení ptačí budky nebo laťky na plot k domku pro panenky, či kostky, které děti ještě dodělávaly samy. Další příklad, který si zaslouží zmínku, je místní statek. Farmář vlastní několik set kusů francouzského dobytka. Každý rok můžeme přijít do jeho království, kde nás s velkým zaujetím informuje o životě zvířat zde žijících. V nedaleké vesnici bydlí známá keramička. Své řemeslo vystudovala přímo v Japonsku a zkušenosti předává prostřednictvím výtvarné školy. Každoročně chodíme do keramické dílničky a učíme se porozumět kouzlu hlíny. V našem působišti je spousta šikovných lidí, kteří rozumí svému řemeslu. Proto jsem si vybrala toto téma. Mám spíše kladný vztah k ručním pracím a ráda s dětmi objevuji nové techniky, dávám dětem prostor pro jejich spontánní projev. Chci děti nejen seznámit s prací jako takovou - proč je v životě důležitá, proč by se měly věnovat tomu, co je jim blízké, ale také je tím sbližuji s přírodou, s jejími zákonitostmi, s pranostikami, příslovími, s krajovými tradicemi a tím upevňuji povědomí o místě, které je jim domovem.

Cílem mé práce je nabídnout určité možnosti, jak využít řemesla a povolání a způsob jejich aplikace v systému předškolního vzdělávání. Dále, jak lze tyto dovednosti začlenit do vzdělávacího procesu, aby byly v souladu s požadavky předškolního vzdělávání. Myslím si, že realizace vybraných povolání nevyžaduje žádné jedinečné nadání či řemeslnou zručnost dětí ani učitelů. Velkým přáním a dalším cílem je, aby nabídka činností byla nejen nápomocná jiným pedagogům v mateřských školách, ale aby pomáhala k dalšímu rozvoji osobnosti předškolních dětí.

1 Vývoj předškolního dítěte

Ve věku tří let už má dítě položené základy své lidské osobnosti. V tomto věku již dosáhlo tak velkého vývojového úspěchu, že o tříletém dítěti můžeme s klidným svědomím říci, že je to malý člověk. Psychologové často tvrdí, že kdybychom chtěli v dospělosti znovu zopakovat pokrok, který byl dosažen dítětem za tři roky života, potřebovali bychom k tomu dalších šedesát let. To dokazuje, že ve třech letech je dítě již celým člověkem. (Montessori, 2003)

Mateřská škola spolu s rodinou by se měla snažit o všestranný rozvoj dítěte v oblasti intelektuální, pohybové i manuální. O to se snažím i já ve své třídě. Děti chtějí pomáhat s opravdovou prací - připadají si veliké a důležité, berou to za spíše hru a dobrodružství. Jenomže při dnešním přemehanizovaném světě, kde je téměř v každé domácnosti myčka, pračka či jiné vymoženosti se děti příliš dobře nerealizují. Zeleninu již dnes koupíme očištěnou a někdy i nakrájenou, pečivo je hotové nebo předpečené, polévky v sáčcích či knedlíky v prášku. Řadu složitých pohybů, jako je např. vymývání hrnků či ždímání prádla, nahradí pouhé zmáčknutí knoflíku. Bohužel i venku na zahradě máme techniku, místo kosa a srpů je hlučná a někdy i dost nebezpečná sekačka. Jediné s čím děti mohou pomáhat, co se zatím nepodařilo zmechanizovat, je pletí plevelů na zahrádce (i když mulčovací kůra také práci dosti ušetří). Ale kdo má doma zahrádku se zeleninou? A když ji máme, pustíme dítě na záhonek, aby pomohlo s trháním plevelů? (Kutálková, 2005)

A co televize, video a počítač? Ano dítě udrží alespoň na chvíli v klidu. Ale, co přirozený pohyb, který je pro dítě předškolního věku důležitý? Pokud nebude mít správné vyžití, je ohrožen jeho vývoj - např. mluvení, psaní jsou činnosti velmi těžké na pohybovou koordinaci. Kde má ale tuto zručnost dítě získat, když většinu času prosedí a hraje si s hračkami, u kterých nemusí takřka nic dělat. Ty hry, které přirozeně koordinaci rozvíjely, se beznadějně vytrácejí. Vzpomínám si na své dětství na neustálý křik malých kluků kopajících do míče na hřišti, skákání přes gumu a snahu překonat úroveň náročnosti nebo pouhé provlékání nití natažených na prstech či hraní tzv. školky s míčem. My jsme nepotřebovali žádné tréninkové programy na vylepšení pohybové koordinace. (Kutálková, 2005)

„Předškolní věk představuje senzitivní období pro rozvoj mnoha kognitivních procesů, zejména smyslů, řeči a myšlení. To znamená, že v této vývojové etapě má dítě

vytvořeny takové předpoklady, které se již v pozdějším věku nebudou opakovat. Proto bychom je neměli promeškat.“ (Nádvorníková, 2011, s. 1)

Dítě v předškolním věku je velice zvědavé, jak již bylo zmíněno výše. Toto období je hlavně obdobím dotazů, obdobím k verbálnímu projevu, myšlení, ale i k všetečným otázkám, kterými přivádějí rodiče často do rozpaků. Pokud budeme rozvíjet u dítěte řečové vyjadřování, znamená, že současně budeme působit i na jeho rozumový vývoj. (Lisá, Kňourková, 1986)

Předškolní věk je charakteristický velkými změnami v poznávacích procesech, ve vývoji společenském i citovém. Dochází zároveň k rychlým změnám v oblasti tělesných a pohybových funkcí. Předškolní vzdělávání by mělo dítěti usnadnit jeho další cestu životem a vytvořit tak dobré předpoklady pro další vzdělávání v době, kdy opustí mateřskou školu. (Slavíková, 2004)

„Rozvojové předpoklady a možnosti dětí vyžadují uplatňovat v předškolním vzdělávání odpovídající metody a formy práce. Vhodné jsou metody prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti.“ (Slavíková, 2004, s. 8, 9)

1.1 Kognitivní rozvoj

Oblast kognitivního rozvoje je důležitou součástí předškolního vzdělávání. Neměli bychom zapomínat, že dítě v předškolním věku si má hlavně hrát, tzv. volná hra dětí. Dítě má na hru nejen nárok, ale je nezastupitelnou součástí činností v mateřské škole. Školský zákon nám ale ukládá, že dítě v mateřské škole musí být i vzděláváno. Předškolní vzdělávání podporuje celkový rozvoj osobnosti dítěte. Podílí se na osvojování základních pravidel chování, základních životních hodnot na rozvoji citovém, rozumovém, ale i tělesném. Z toho všeho vyplývá, že mateřská škola je vzdělávací institucí. (Nádvorníková, 2011)

„Kognitivní schopnosti dětí zahrnují jejich zjišťovanou inteligenci, jejich úroveň myšlení, a dokonce v určité míře i jejich tvořivost.“ (Fontana, 2003, s. 63)

Piaget vychází ve vývoji kognitivních schopností ze stupňovitého modelu, jehož fáze se odehrávají v určitém pořadí. Funguje jako aktivní střet jedince a okolí, od něhož

se na každém stupni odvíjí obraz, který odpovídá duševním schopnostem jedince. Snahu přivlastnit si svět tělesný i duševní, máme zjevně vrozené. (Záme, 2005)

Piaget rozlišuje čtyři stupně:

- Senzomotorickou etapu (do 2 let věku).
- Předoperační etapu (2 - 7 let života).
- Etapu konkrétních operací (7 - 12 let života).
- Etapu formálních operací (11 let života). (Piaget, Inhereldová, 2001)

V mé práci je nejdůležitější období předoperační, tedy děti vyvíjející se od 2 do 7 let života. Využití řemesel a zaměstnání v systému předškolního vzdělávání umožňuje rozvíjet a hlavně sledovat u dětí především oblast vnímání, myšlení a řeči, tvořivosti, ale i paměti. Ve čtyřech letech je dítě schopno se dostat na vyšší úroveň myšlení. Pozornost dítěte se zaměřuje na to, co vidí a jeho úsudek vychází zpravidla z vizuálního tvaru. (Matějček, 2005)

1.1.1 Vnímání

„Vnímání je psychický proces, který zachycuje to, co zrovna v daném okamžiku působí na naše smyslové orgány.“ (Dvořák, 2008, s. 155)

Vnímání začíná nabývat na analytičnosti, dítě celek vnímá jako souhrn jednotlivostí, začíná si všimnout více detailů. Zejména zrakové vnímání - dítě si více začíná všimnout barev a učí jí přesně odlišovat i pojmenovávat. Také sluchové vnímání se v tomto období rozvíjí. Dítě dělá velké pokroky hlavně v řeči, začíná rozlišovat hlásky, rozlišuje i polohu a výšku tónů, které správně vyslovuje a intonuje. (Wedlichová, 2010) Rozvoj smyslů má pro dítě útlého věku významnou úlohu. Smysly jsou nevýznamnějším zdrojem poznání dítěte (co není ve smyslech, nemůže být v paměti...). (Nádvorníková, 2011) Považuji za důležité se zmínit i o vnímání počtu. Dítě předškolního věku je schopno pochopit a naučit se názvy čísel, ale chybí jim porozumění číselnému pojmu. Je logické, že si nejprve osvojuje obecný pojem. Postupem času vědí, že když něco přidáme, počet se zvyšuje a pokud ubereme je naopak nižší. Pochopení významu jednotlivých čísel určitou dobu trvá. (Wedlichová, 2010) Předškolní období je charakterizováno rozvojem pohybových činností a citového a intenzivního smyslového vnímání. (Lisá, Kňourková, 1986) Pokud má dítě v tomto věku dobře rozvinuté smysly, vnímá okolní svět zrakem, hmatem, chutí, čichem či sluchem. Dítě dokáže ukázat svůj um hlavně v kresbě, kdy dokáže rozlišit barvy, tvar i

velikost. V podstatě znázorňuje to, co vidí - velice oblíbený námět je lidská postava. Celkový rozvoj kognitivních funkcí dítěti umožňuje soustředit se na delší dobu (zdravé dítě až 30 minut), umí spolupracovat a pozorně vnímat věci a jevy kolem sebe. Tvoření vnímá jako hru, kterou je nutno rozvíjet. (Vágnerová, 2000)

1.1.2 Myšlení

„Myšlení je schopnost člověka na základě smyslového poznání a spolu s ním poznávat obecné, zákonité, podstatné souvislosti a na základě toho určovat cíle své činnosti.“ (Dvořák, 2008, s. 157)

Myšlení je součástí řeči. Můžeme tvrdit, že řeč je nástrojem myšlení. Dítě umí vyjadřovat myšlenky a sdílet s lidmi a komunikovat s nimi. V předškolním věku dochází k ukončení fáze předpojmového, symbolického myšlení. V tomto období, již dítě dobře ví, že se na vše může zeptat. Nejčastěji otázkou „Co je to?“ a poté přechází na otázku „Proč?“. Zajímá se o souvislosti okolního světa a velkou rolí v tomto věku hrají dospělí (rodiče, prarodiče, učitelky mateřských škol), kteří oplývají velkou trpělivostí a jsou ochotni dítěti vše dobře vysvětlit a neodbytně ho odpovědí že nemá čas (Mertin, Gillnerová, 2010). Na otázky dětí odpovídáme vždy ochotně a hlavně srozumitelně. Neměli bychom podceňovat význam dětské zvědavosti, mohlo by to nepříznivě ovlivnit jeho duševní vývoj i přirozenou chuť verbálního projevu. (Lisá, Kňourková, 1986)

„V předškolním období dochází k plnému rozvinutí názorného intuitivního myšlení, které je typické pro tzv. předoperační stadium.“ (Mertin, Gillnerová, 2010, s. 13)

Jsme svědky, kdy na základě řeči a s růstem poznatků o světě, děti předškolního věku přecházejí z názorného myšlení do uvažování v pojmech. Učí se poznávat, co je podstatné a co nepodstatné, co je jednotlivé a co je všeobecné. Děti v předškolním věku mají snahu věci zkreslovat, zobecňovat a vytvářet jim zvláštní, tajemný až magický význam. To samozřejmě souvisí i s jejich rozvinutou fantazií. *„Předškolní věk je dobou vrcholící fantazie.“* (Lisá, Kňourková, 1986, s. 185)

Typickým znakem myšlení dětí v předškolním věku je jeho nekoordinovanost a útržkovitost. Dětskému myšlení chybí komplexní přístup. Má tendenci si upravovat skutečnost tak, aby pro něj byla přijatelná a srozumitelná. Jeho myšlení je egocentrické. Je přesvědčené, že i ostatní myslí stejně. (Vágnerová, 2000)

1.1.3 Paměť

„Paměť je jedna z nejdůležitějších vlastností člověka, je to soubor procesů, který umožňuje osvojení informací, jejich uchování a vybavení.“ (Dvořák, 2008, s. 156)

Pro dítě v předškolním věku je typická obraznost, živelnost a citovost. Dítě si dobře pamatuje to, co působí citově. Je jedno, zdali to jsou podněty vyvolávající radost, nadšení, obdiv, či podněty spojené s negativními citovými zážitky. Dítě si na začátku tohoto období pamatuje věci živelně, bez předem určeného úmyslu, bez úmyslu zapamatovat si. Přitom si zapamatuje spoustu veršů, pohádek, někdy tak podrobně, že trvá na zcela přesné, doslovné reprodukci. V druhé polovině tohoto období zaznamenáváme úmyslné zapamatování. Pamatuje si i podněty, které se ho citově nedotýkají. (Wedlichová, 2010)

Děti si pamatují mnohem lépe a snadněji pokud vycházejí z vlastní zkušenosti. Nejen že se jim rozvíjí rozsah, ale i trvalost paměti, což vede k základnímu předpokladu pro další systematické učení. Pokud vhodně zvolíme činnost a postup, rozvíjíme u dětí i logickou paměť. Paměť je spíše konkrétní. Má zatím charakter bezděčného zapamatování a uchování. Převažuje paměť krátkodobá. Avšak mezi pátým rokem začíná nastupovat, paměť dlouhodobá. (Mertin, Gillnerová, 2010)

To, co chceme děti naučit, je mnohem lepší vycházet a navazovat na to, co už znají. Důležité je, abychom děti uměli pro činnost nadchnout a vzbudit v nich zájem, který musíme umět vystihnout a vyvolat včas. Ze své vlastní zkušeností vím, pokud dětem zhudebním básničku nebo říkadlo ztvárníme pohybově, jsou schopni si vše rychle zapamatovat a uchovat na dlouhou dobu v paměti. U výtvarných a řemeslných aktivit využíváme např. obrázky nebo vizuální znázornění. Osvědčilo se mi, že pokud činnost vícekrát opakujeme např. stříhání, vytrhávání, lepení apod., tak se velice rychle zautomatizuje a za čas ji děti vyhledávají samy a tuto aktivitu již dělají správně. Nemám ráda, když se na děti spěchá. Dopřávám jim tolik času, kolik ho potřebují. Je důležité brát ohledy na individuální pracovní tempo.

Ve své třídě pracuji se vzdělávacím programem „Začít spolu“. Děti jsem tak naučila pracovat v různých centrech aktivit (CA). Mohou si tedy vybrat každý den jinou činnost dle své vlastní volby. První den jim vysvětlím, co se bude dít v určitých CA. Postup je popsán jednoduše, aby mu všichni porozuměly. Chci, aby děti nad prací přemýšlely a vytvořily, tak svůj výrobek. Dlouho trvalo, než se děti naučily samostatnosti a nechodily se mě ptát, zdali to mají dobře. Vždyť přeci výtvarná činnost nikdy není špatně. Naučila

jsem děti vždy po skončení činností donést svojí práci do hodnotícího kruhu. Zde se snaží popsat, co v ten den dělaly, co je bavilo, s čím měly problém a zdali potřebovaly pomoc od kamaráda či od učitelky. Hotové výrobky si děti samy instalují na nástěnku a mohou je tak ukázat i svým rodičům. Hodnotí konečný výsledek, vidí, že má smysl dokončit započatou práci. Je to jakási satisfakce a odměna za trpělivost a snahu „učit se“.

1.1.4 Tvořivost

Tvořivost či kreativita neboli invence, je soubor schopností, který umožňuje vědeckou, uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost. Projevuje se jako vynalézavost, vznikající něco originálního, něco nového, mající tvůrčí řešení. (Konigová, 2006) Tvořivost je nenahraditelným kognitivním nástrojem a proto je třeba ji rozvíjet již od útlého věku. (Petty, 1996)

Pro úplnost uvádím i stručnou definici z Psychologického slovníku: „*Tvořivost je schopnost, pro niž jsou typické takové duševní procesy, které vedou k nápadům, řešením, koncepcím, uměleckým formám, teoriím či výrobkům, jež jsou jedinečné a neotřelé.*“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 774)

Pedagog by měl tvořivost dětí podporovat a podněcovat, dát dětem možnost a prostor pro jejich tvořivé vyjádření. K tomu potřebuje vytvářet motivující a stimulující prostředí pro děti. Děti v předškolním věku mají tvoření rády. Objevují, zkouší, experimentují, vytvářejí, prožívají radost z úspěchu, ale i zklamání z nezdaru. Důležité je, že výsledné dílo, ať je jakékoliv znamená pro dítě uspokojení, že něco dokázalo samo. Tím, že děti tvoří, vlastně zkoumají svět. Objevují jaké to je cítit na prstech barvu, zjišťují, že když smíchají dvě barvy v jednu, že vznikne jiný odstín nebo užasnou nad náhodně vzniklým obrazem pouhým kladením barevných skvrn. Co považují v tvořivosti za podstatné je materiál. Obstarat dítěti inspirující materiál a pouze pozorovat, co dítě je schopno vytvořit, aniž bychom jim vnucovali své rady a názory. Je mnohem lepší a zajímavější, když dítě sledujeme, než abychom mu řekli „namaluj žluté sluníčko na modré obloze“. Sledovat proces výtvarné činnosti je bezpochyby úchvatné. Pozorovat děti, jak objevují své schopnosti, jak umí zapojit fantazii, která nám dospělým už značně chybí a jak umějí prožívat radost z hotové práce je nepopsatelná. (Kohlová, 2004)

Tvořivost již od nepaměti uspokojuje naši lidskou potřebu. Potřebu něco vytvářet a být za to oceněn. Tvůrčí práce uspokojuje, seberealizuje, oceňuje ale i vytváří fantazii a uklidňuje. Přestože tvůrčí postupy jsou složité a proměnlivé, jsou nezbytnou součástí dalšího vzdělávání. Nesmíme zapomínat na úměrné nastavení náročnosti mentální vyspělosti dítěte. Tvořivost rozdělujeme do pěti základních stádií: inspirace, klarifikace, destilace, inkubace a pilná práce. Během tvořivé práce se tato stádia mohou několikrát opakovat, nezáleží na pořadí. (Petty, 1996)

1.2 Povolání

Co si můžeme, pod pojmem povolání představit? Různě, někdo chápe povolání jako profesi či zaměstnání, druzí jej chápou jako poslání s naplněním a smyslem, co chce v práci nalézat. Je velice důležité cítit, že pro danou činnost máme předpoklady, nechybí nám určitý talent, že nás práce baví a že ji rozumíme a jde nám. Víme, že bez tohoto povolání bychom nemohli žít, umíme o své práci mluvit se zapálením i několik hodin. Cítíme, že toto je správné místo v životě a máme pocit, že jsme užiteční. (Špok, 2015)

Pokud povolání děláme, jako poslání máme radost z práce, úctu k práci, chuť do práce, vědomí povinností a mnoho dalších lidských vlastností, které jsou vysoce hodnoceny v každé společnosti. Kdybychom se mohli vrátit o tři generace nazpátek, kdy bylo celkem samozřejmé, že děti byly bezprostředně účastny pracovního procesu (někdy v takové míře, že to bylo až nezdravé), zjistili bychom, že velká většina dětí měla příležitost vidět své rodiče při práci na poli, v hospodářství, v dílně či obchodě atd. Dnes se ráno rodiče rozejdou za svojí prací a sejdou se až po ní. Na pracoviště mají děti zpravidla vstup zakázán. Pokud chceme dětem ukázat, jak někteří rodiče pracují, nezbyvá nám nic jiného nežli zorganizovat exkurzi. (Matějček, 1989)

Zeptala jsem se dětí v mateřské škole, čím jsou jejich rodiče, kde pracují a jak, co vlastně dělají ve svém povolání a čím se zabývají, když dorazí domů. K mému údivu byly odpovědi velmi rozpačité - někdy děti nevěděly, co mají odpovědět. Bylo zajímavé, že spíš vědí, co dělá jejich maminka. Není to proto, že by jim maminka mluvila o technické stránce svého povolání, nýbrž proto, že si více doma na práci stěžuje. Otcové jsou po této stránce spíše zdrženlivější. Možná, že je to škoda, protože by děti měly vědět, že jejich táta je dokonalý mistr ve svém oboru a že ho proto mají lidé v úctě. Myslím si, že se bohužel vytrácí tzv. rodičovská autorita neboli úcta

k rodičům jakožto pracovníkům. Je velice důležité zaměstnávat děti, pracovat s nimi doma, na chatě, na zahradě, v garáži, v dílně, prostě tam, kde to jen trochu jde. Děti milují dospělou práci s opravdivým nářadím. Proto jsem ve své třídě nechala vyrobit funkční dílnu pro kluky i holky s pravou pilkou, hřebíky, kladivem, svěrákem, metrem. Kleště na vytahování hřebíků, ohýbání plechových plátů apod. Mají zde i opravdivé kousky dřeva. Zatloukají a vytahují hřebíky, řezou pilou dřevo apod. V domácnosti máme plně funkční kuchyňku s tekoucí vodou a opravdovým nádobím. Koupila jsem, přes velkou nevoli rodičů (strach z popálenin), multifunkční troubu. Děti tato centra milují. Včasným poučením o bezpečnosti a dodržováním domluvených pravidel předcházíme zraněním při zacházení s různorodým vybavením center a skutečně jsme větší úraz neměli. Děti si dávají pozor, a pokud se řízly, tak zjistily, že nůž opravdu umí pořezat, a že to celkem bolí. Zároveň se učí malou ranku ošetřit. Pokud by si nikdy nezkusily krájet nožem (pouze příborovým) či řezat pilkou, nikdy by nezjistily pravdu o těchto nástrojích.

Opět se vrátíme k výrazu povolání, které se někdy těžko popisuje slovy. Je často spojován s určitou činností, realizací talentu a naplňování určitých potřeb. Kladem je například pomáhat druhým lidem, farmařit, učit či vytvářet umění. Pro každého člověka, byť vykonává stejné povolání, je důležité něco úplně jiného. Jeden učitel od svého povolání očekává sdělovat nejnovější informace a předávat své vědomosti a zkušenosti druhým lidem. Druhý učitel považuje za naplnění vychovávat a vzdělávat předškolní děti. Z toho vyplývá, že naše osobní poslání je hledat životní smysl, který je pro nás zásadní. Nalezení povolání osvobozuje a uvolňuje.

1.3 Řemeslo

Řemeslo je určitý druh dovedností, které bylo provozováno za účelem obživy. Pro řemeslo je charakteristický velký podíl ruční práce se speciálními pomůckami. Vyžaduje nejen zručnost, odbornost, zkušenost, ale i tvůrčí schopnost, která není každému dána. Nedá se naučit, musí se s ní člověk narodit a hlavně talent rozvíjet. (Wikipedie, 2015)

Dnešní svět je spojený hlavně s rozvojem techniky, elektroniky a sním je spjat životní styl, který je náročný na věcnou vybavenost přinášející převahu umělých předmětů. Z toho všeho přecivilizovaný člověk utíká do volné přírody. Lidé moc dobře už ani nevědí, co chtějí. Na jednu stranu se nechají obklopovat vymoženostmi moderní

doby, na druhou stranu si kupují přírodní předměty do svého super moderního bytu. Vzdechá po dokonalosti předmětů vyrobené řemeslníky a zároveň v plné míře využívá moderní techniku. Nad tímto rozporem bychom se měli zamyslet. Ne nadarmo se říká, že příroda je matka moudrosti. Příroda už několikrát udeřila, dala o sobě vědět, že takto se k ní chovat nemáme. Měli bychom si začít opravdu uvědomovat čím příroda je a snad ještě dlouho bude.

Dříve člověk musel objevovat takový materiál, který byl použitelný pro výrobu praktických a později i zdobných předmětů. Plně využíval přírodních materiálů jako je např. dřevo, proutí, větev, kůra, lýko, listí, sláma i rákos a mnoho dalších. Také se naučil využívat materiálů živočišného původu, jako jsou kožešiny, kosti, kůže, žíně, štětiny, srst, zuby, střeva, drápy, peří, vlny, bodliny. Ani kámen nezůstal opomíjen. Z kamene stavěli, zdobili a vyráběli nástroje. Mnoho dalšího materiálů, z kterých dříve lidé tvořili a objevovali jejich vlastnosti, byla např. hlína, mořské houby či různá barviva, pojiva. (Janotka, Linhart, 1987)

Zabruslíme-li do doby, kdy už lidé, kteří se zabývali určitým řemeslem, měli zkušenosti, praxi a své řemeslo dělali natolik dobře, že dokázali uživit sebe i svoji rodinu. Řemeslníková práce byla, je a bude založena na znalostech příslušného materiálů, na jistotě opakovaných odborných pohybů a na schopnostech vyhovět zákaznickou přání. Řemeslo je poctivá manuální práce a duševní schopnost odborníka. Tyto dovednosti se dědily z otce na syna po mnoho generací. Narozený mužský potomek byl nositelem a pokračovatelem nejen jména svých rodičů, ale mnohdy i řemesla svých předků. (Le Goff, Schmidt, 2002)

Rozvoj průmyslu od konce 18. století přinesl rozšíření sériové výroby. Byla sice velkou konkurencí pro tradiční ruční výrobu, ale řemeslo je založené na nápaditosti vycházející z tvořivosti, která se nadá nahradit sériovými výrobky. (Šplíchal, Otavová, 2004)

Přesto industrializace zasáhla do všech oborů lidské činnosti. Zjednodušila a hlavně urychlila práci v řadě výrobních odvětví. Lidé nacházeli nové pracovní možnosti, především pro méně kvalifikované dělníky. Bohužel modernizace výroby a zrychlený rozvoj nových technologických postupů zapříčinila zánik některých řemesel. (Janotka, Linhart, 1987)

1.4 Motivace a hodnocení

Slovo motivace pochází z latinského *movere* - hýbat. Motivací je, stručně řečeno, něco, co s námi „pohne“ k nějaké činnosti či učení něčeho nového. (Kopřiva, 2008)

Člověk se rodí s biologickou a psychickou výbavou a můžeme tak fungovat na základě vnitřních pohnutek a vlastního zhodnocení, toho, co vlastně chceme nebo máme dělat. Je třeba vidět jasný smysl toho, co konáme, aniž bychom čekali odměnu. Děti v předškolním věku takto opravdu fungují. Pokud je dobře namotivujeme, nečekají, až jim řekneme, co mají dělat, ani nečekají, že jim za to dáme odměnu. Děti se zajímají o svět kolem sebe a učí se např. chodit, mluvit, běhat či zacházet s věcmi nebo navazovat kontakty s druhými lidmi a umět se s nimi domlouvat. Nejintenzivnější učení v celém životě právě probíhá v tomto období, tedy v předškolním věku. (Kopřiva, 2008)

Podle Jana Čápa závislost průběhu a výsledku učení na motivaci je jedním ze zákonů učení: *„Bez zájmu se učení nedaří, nepomáhá ani úsilí učitelů o lepší vysvětlení, porozumění, o lepší metody.“* (Čáp, 1983, s. 50)

Nejvíce mě potěší, když děti mají rozzářené oči a říkají, že už na to přišly, že už něčemu rozumí, něco umí. Pokud chci děti něco naučit, dělám vše tak, abych vyvolala u dětí pocit, že si jich nevšímám. Např. jsem dělala v době neřízené činnosti z papíru kabelku. Přišla ke mně holčička, která se mě ptala, co dělám. Odpověděla jsem: *„Kabelku na tajné obrázky. Chtěla bys ses to také naučit?“* Dívka řekla: *„Ano“*. Stačilo pouze jednou ukázat správný postup. Dívka se naučila skládat tuto tašku a zároveň vše ukázala dalším dětem ve třídě. Trvalo ještě mnoho týdnů, než děti tato činnost přestala zajímat. Postup, který jsem zvolila, byl cílený a záměrný. Chtěla jsem, aby si mě někdo z dětí všiml, aby ukázal postup ostatním, chtěla jsem, aby se učily nenásilně, samy a zažily si pocit úspěchů. Jsem přesvědčená o tom, že byť děti v předškolním věku nemají tolik informací, dovedností a návyků přesto nepostrádají zájem, chuť a nadšení se tomu všemu naučit.

Motivace značně souvisí s hodnocením. *„Hodnocení měří hloubku a šíři znalostí a dovedností. Správně prováděné hodnocení inspiruje, motivuje a dodává zpětnou vazbu.“* (Petty, 1996, s. 343)

Učím děti ve své třídě, aby si samy zhodnotily činnost, které se věnovaly celé dopoledne. Vedu děti ke komunikaci a k zamyšlení nad pracovním procesem. Stávalo se ze začátku, že děti něco dělaly, ale nedokázaly o tom povídat. Nyní je situace mnohem lepší, už umí hovořit, co dělaly, co k tomu potřebovaly, zdali měly s něčím problé-

dovedou říci, co je bavilo a co už by nechtěly dělat a proč. Zhodnotí svůj výrobek většinou kladně a to je dobře. Pokud děti naučíme sebehodnocení, mají velký vklad do budoucnosti. Vidím, pokud se dětem něco povede, že jsou spokojení a hrdí, když vidí dobrý výsledek, stačí jim a nepotřebují obdiv ostatních. *„Tento přístup učí děti zaměřovat se na činnost samotnou, mít z ní potěšení, nečekat, až co na to řekne okolí. Zakládá se tím návyk dobré, poctivé práce.“* (Kopřiva, 2008, s. 172) Již několikrát se mi stalo, že i nahlas děti řekly, že jsou šikovné, ten obrázek se mi povedl či toto jsem zvládl na jedničku.

„Pro děti je mnohem cennější, když zařídíme věci tak, aby se mohly cítit úspěšné a pochválily se samy, než když jim pochvalu udělíme my.“ (Kopřiva, 2008, s. 172)

2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání s ohledem na pracovní činnosti

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“ (Slavíková, 2004, s. 4) Tento kurikulární dokument stanovující obecný rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání, je závazný pro tvorbu vzdělávacích programů. (Slavíková, 2004)

Úkolem předškolního vzdělávání je rozvíjet osobnost dítěte, aby dítě bylo podporováno v tělesném i zdravotním rozvoji, motivováno k dalšímu poznávání a učení, aby dokázalo chápat okolní svět, aby umělo žít ve společnosti ostatních lidí a v neposlední řadě umět dítěti přiblížit normy a hodnoty uznávané dnešní společností. (Slavíková, 2004)

RVP PV je rozděleno na pět vzdělávacích oblastí tj. biologická, psychologická, interpersonální, sociálně kulturní a environmentální. Nazýváme je:

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Jednotlivé oblasti jsou vzájemně propojeny, fungují jako celek a ovlivňují se. Pracovní činnost je jedna z forem, kterou zařazujeme do výchovy a vzdělávání pro předškolní děti. Učitelka se snaží děti seznámit s tradicemi a lidovými zvyky, ale i s řemesly a povoláními našeho národa. Záměrem je podporovat nejen rozvoj pohybových, manipulačních dovedností v oblasti biologické, ale podporovat i duševní pohodu, rozvíjet řeč, poznávací procesy, kreativitu, rozvíjet vzdělávací dovednosti v oblasti psychologické. Oblast interpersonální nám pomáhá udržet a podporovat utváření vztahu mezi dětmi a dospělými a udržet vyváženost těchto vztahů. Dítěti pomáháme osvojit si potřebné dovednosti, postoje a návyky, je uváděno do světa materiálních a duchovních hodnot, do světa kultury a umění v oblasti sociálně - kulturní. Oblast environmentální pomáhá u dítěte založit elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí. (Slavíková, 2004)

V oblasti v předškolního vzdělávání „Dítě a společnost“ najde své uplatnění i praktické využití řemesel a povolání. Zde je dostatečný prostor pro učitele jak seznámit děti se světem lidí, kultury a umění a rozvíjet tak společenský a estetický vkus. Záleží

pouze na pedagogovi, na jeho kreativitu, zkušenostech a postoji. Dají se zařadit do vzdělávání nejrůznější výtvarné projekty, individuální i skupinové činnosti. Může naplánovat různé setkání s povoláními a řemesly i mimo mateřskou školu např. návštěva místního statku, návštěva řemeslné dílny a dát tak dětem možnost přiblížit práci dospělých, práci svých rodičů, zvyky a tradice běžné v našem okolí. (Slavíková, 2004)

Rizika ohrožující úspěšnost začlenění řemesel a povolání do vzdělávací nabídky RVP PV, by mohla být „*nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření, nebo přítomnost nevhodných, podbíživých a nevkusných podnětů a nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění*“. (Slavíková, 2004, s. 25-26)

2.1 Vliv pracovních činností na psychomotorický vývoj dítěte předškolního věku

Období předškolního věku je charakterizováno rozvojem pohybové aktivity a také intenzivního smyslového i citového vnímání. U těchto dětí je důležitý rozvoj činnosti mozku, kde dochází ke zpracování vjemů získaných během uplynulé části života. (Lisá, Kňourková, 1986)

Není třeba podotýkat, že je to nejzajímavější období člověka. Děti mají velký zájem o tělesné i duševní aktivity a o okolní jevy. Je to doba nazývána obdobím hry, v nichž se dítě nejvíce projevuje (Mertin, Gillnerová, 2010). A to je dobře. Pryč jsou ty doby, kdy hra dětí byla pro dospělé považována za promarněný čas, který by se dal využít mnohem lepšími činnostmi, jako je práce či učení. Nyní se uznává, že právě hrou se dítě mnohé naučí, připraví se pro práci i pro život. (Čáp, 1983) Ve hře si dítě odžije to, co se děje - očkuje plyšová zvířátka, trestá je i odměňuje a různé jiné věci. Hra napomáhá dětem, jak skutečnou situaci pochopit. Ve hře dítě může být, kým chce, to se mu v reálném životě nepodaří a dokonce může i dělat to, co v realitě dělat nesmí. Z této pozice různých rolí začíná chápat svoje prožívání a naučí se tak vnímat své vlastnosti. (Těthalová, 2013)

Toto období můžeme také charakterizovat jako změny v různých oblastech biologického a psychosociálního vývoje. Avšak musíme mít na paměti, že rozdíly mezi dětmi jsou značné. Zdokonaluje se a roste kvalita pohybové koordinace. Lozí, skotačí, běhají, tancují, skáčou, hrají si s míčem, učí se jezdit na koloběžce, tříkolce a později i

na kole apod., zdokonalují tak svoji hrubou motoriku. Pohybová koordinace jemné motoriky se plně projevuje v sebeobsluze - dítě se samo obléká, svléká, uklízí i rovná své věci, dokáže si samostatně pečovat o svou hygienu, snaží se zavázat tkaničku. (Mertin, Gillnerová, 2010)

Podle Piageta (2001) myšlení předškolního dítěte lze označit jako názorné a intuitivní. Typickým znakem je egocentrismus a magičnost. Podle Marie Vágnerové (2007) mladší předškolák je přesvědčen, že ostatní lidé si myslí to samé, co si myslí on. Proto dle dětí v tomto věku nemá cenu před dospělými něco tajit. Dětem ožívuje materiální svět. Dítě klidně sdělí, že hrnek skočil ze stolu. Uvěří, když se mu řekne, že hračky v noci ožívají a něco dělají. To je jeden z charakteristických rysů myšlení předškolních dětí. (Těthalová, 2013)

Úroveň myšlení ovlivňuje způsob verbálního vyjadřování. Egocentrická řeč se tak postupně diferencuje. Slouží jako prostředek uvažování nebo autoregulace. Významnou neverbální funkcí je kresba, v níž se projevuje tendence znázornit realitu, tak jak ji děti chápou. Kresba dává dětem prostor k seberealizaci a k vyjádření emocí. (Vágnerová, 2007) Další tvořivou činností je např. pracovní aktivita. Zde se děti seznamují s lepením a stříháním, seznamují se s různými přírodními materiály, s modelínou či keramickou hlinou.

Počítky jsou rozvinuty v oblasti poznávacích procesů. Je to v podstatě ulpívání na nepodstatných detailech, které vytvářejí celek. Předškolákovy vjemy ovládá do značné míry právě shora zmíněná egocentričnost. Dítě svět vnímá prostřednictvím sebe sama. Problémem tohoto věku je vnímání času. Pozornost je velmi nestálá. Dalším poznávacím procesem je paměť, která se jeví jako nespolehlivá. Učení je mechanické a bezděčné. Je pravda, že si snadno zapamatuje literární text, jelikož se nesoustředí na obsah nýbrž na rytmus a rým. Fantazie je konkrétní, citlivá a velmi specifická. Kolem čtvrtého roku dítě začíná myslet názorně. (Petrů Kicková, Hoskovcová Horáková, 2014)

Děti se učí rychle a poměrně snadno novým věcem. Dokáží soustředit svoji pozornost na určitou činnost. Učí se především pozorováním, napodobováním a procvičováním. (Čáp, 1983)

2.2 Fenologie

Fenologie je věda zabývající se závislostí životních projevů organismů na změnách počasí během roku. Fenologie je odvozen od řeckého slova „phaenomena“ (jev),

„fainó“ (vyjevují). Můžeme, tak říci, že fenologie je jakýsi kalendář přírody, který se rozděluje do jedenácti fenologických částí. Už od dávných dob lidé ze zjištěných důvodů sledovali jevy v přírodě, pozorovali různé změny v závislosti na počasí, pro vlastní užitek. Díky tomu si sestavovali kalendář přírody, který jim usnadňoval orientaci v činnostech související hlavně s hospodařením. (Roháčková, 2015) V přírodě se každý rok opakuje mnoho jevů. Nejdříve stromy kvetou, pak mají plody, listnatým stromům na jaře narostou nové listy a na podzim opět opadají, stěhovaví ptáci, kteří k nám přilétli na jaře, na zimu zase odlétají atd. Ve fenologickém kalendáři se můžeme dozvědět, co se v okolní přírodě děje v jednotlivých měsících v průběhu celého roku. *„Fenologie je nauka zabývající se studiem časového průběhu opakovaně (cyklicky) se opakujících životních projevů - fenologických fází rostlin a živočichů“.*

„Spojitosti s fenologií lze nalézt i v lidových pranostikách, které vycházejí z dlouhodobých pozorování přírody“.

- *Leden - Leden jasný, roček krásný*
 - *Únor - Únor bílý, pole sílí*
 - *Březen - Březen - za kamna vlezem*
 - *Duben - Necht' si duben sebelepší bývá, ovčákovi hůl přec jen se zasněžívá*
 - *Květen - Studený máj - v stodole ráj*
 - *Červen - Červen mokrý a studený - bývají žně vždy zkaženy*
 - *Červenec - Když dne ubývá, horka přibývá*
 - *Srpen - Rosí-li v srpnu silně tráva, pěkné povětří se očekává*
 - *Září - Teplé září - dobře se ovoci i vínu daří*
 - *Říjen - Divoké husy na odletu - konec i babímu létu*
 - *Listopad - Listopadové hřmění pšenici ve zlato mění*
 - *Prosinec - Mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná*
- (Přírodní kalendář, 2015)

Fenologii jsem ve své práci zmínila proto, že v podstatě veškeré činnosti souvisejí nejen s ročním obdobím řemeslníků, ale i různé zvyky a tradice, které se odehrávají v určitém časovém vymezení, mají souvislost s fenologií. Považuji za důležité se věnovat, jak pranostikám, tradicím i zvykům, ale i různým činnostem s tím související.

To je důvod proč jsem se rozhodla ve své bakalářské práci pro čtyři řemesla a povolání. Chtěla jsem dětem přiblížit různorodé činnost těchto lidí v jarním období, Tedy, jaké práce vykonává farmář, zahradník, pekař či včelař. Dětem budou nabízeny aktivity po stránce výtvarné, hudební, pohybové, literární a dramatické.

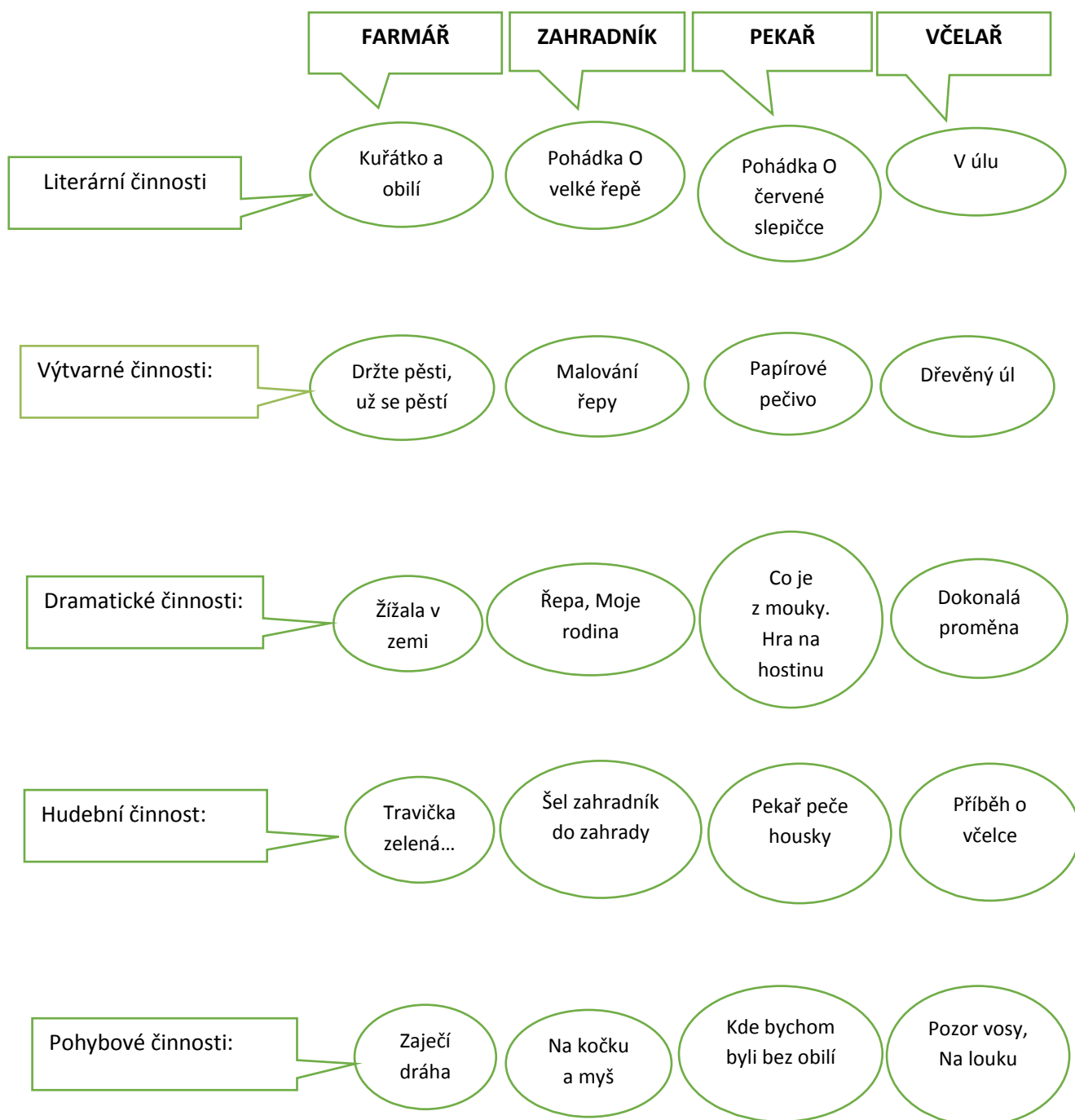
3 Shrnutí teoretické části

Z teoretické části je patrné, že se děti rozvíjí mimo jiné i díky podnětnému prostředí, které je každodenně nabízeno nejen v mateřské škole. Nebála jsem se zařadit tento projekt do vzdělávací nabídky TVP. Přesto někdy obavy byly z nenaplnění klíčových kompetencí. Strach byl pouze dočasný, jelikož děti, které končí předškolní vzdělávání, mě přesvědčily o opaku. Např. kompetence učení je rozvíjena na velice dobré úrovni. *„Děti zkoumají, soustředěně pozorují, všímají si souvislostí, mají elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, jimiž jsou obklopeny. Děti dovedou postupovat dle instrukcí a pokynů. Učí se s chutí.“* (Slavíková, 2004, s. 12)

Domnívám se, pokud se vhodně podaří začlenit řemesla a povolání do předškolního vzdělávacího programu, jsme schopni dostatečně rozvíjet některé z klíčových kompetencí v uspokojivé míře.

FARMÁŘŮV ROK

JARO

4 Jaro - farmář

4.1 Jak to běží na farmě

Rok na farmě je velmi pestrý, stejně jako v přírodě. Farmářova práce je v každém ročním období trochu jiná. Musí umět být nejen farmářem, ale i sadařem, zahradníkem, opravářem zemědělských strojů či včelařem apod. Žena farmáře se stává kuchařkou, pekařkou, cukrářkou má starost i o zvířata či zeleninu a ovoce.

Jak vypadá takový farmářův den? Nemůže se stát, že by farmu po dobu jednoho dne pustil z hlavy. Ve střehu musí být neustále a musí umět řešit případné problémy. Říká se, že vstává ráno s prvním zakokrháním. Ve skutečnosti však začíná pracovat mnohem dříve, aby stihl nakrmit všechna zvířata, která se začínají dožadovat své snídaně. Ráno musí podojit krávy, ovce nebo kozy, sebrat vajíčka od slepic, vypustit některá zvířata na pastvu a pustit se do dopoledního úklidu. Než jde farmář k obědu, má za sebou už mnoho práce. O jakou činnost se jedná, závisí na ročním období a na zaměření farmy. Odpoledne pracuje na poli anebo se věnuje péči o statek - krmení na odpoledne pro zvířata žijící na statku nebo o činnost, která je zrovna potřeba vykonat, aby farma vzkvétala. Později opět musí posbírat vejce a podojit krávy, ovce nebo kozy. Večer zvířátka musí být doma v bezpečí. Farmář obejde celý statek a zkontroluje, zdali je vše, tak jak má být. Dostanou poslední večerní stravu a ukládají se ke spánku. Farmář však musí být ve střehu i v noci. Počasí nikdy nespí, takže musí být neustále na pozoru. I narození nového přírůstku nenechá farmáře klidným. Dokud se nenarodí mládě, nikdo na statku nezamhouří oka. (Anděrová, 2015)

4.2 Literární činnosti: Kuřátko a obilí

Činnosti:

- Zhlédnutí a poslech maňáskové scénky Kuřátko a obilí.
- Pohybová chvílka Na kuřátka.
- Reprodukce pohádky s využitím obrázků.
- Kladení otázek a odpovědí.
- Vaření ovesné kaše.

Zhlédnutí a poslech maňáskové scénky Kuřátko a obilí

Maňásková scénka Kuřátko a obilí

Pomůcky:

- Maňásek kuřátko;
- rekvizity k pohádce;
- různé obilné klasy (žito, oves, ječmen, pšenice).

Poslech pohádky:

Jak to bylo pohádko?

Zabloudilo kuřátko.

Za zahradou mezi poli,

pípá, pípá, nožky bolí.

Ve vysokém obilí,

bude večer za chvíli.

Povězte mi, bílé ovsy,

kudy vede cesta do vsi?

Jen se zeptej ječmene,

snad si na to vzpomene.

Kuře bloudí mezi poli,

pípá, pípá, nožky bolí.

Pověz, milí ječmínku,

jak mám najít maminku?

Ječmen syčí mezi vousy,

ptej se pšeníc, vzpomenou si.

Kuře pípá u pšeníc,

nevědí však také nic.

Milé kuře, je nám líto,

ptej se žita, poví ti to.

Kuře hledá žitné pole,

ale to je dávno holé.

A na suchá strniska

vítr tiše zapíská.

Vždyť jsi doma za chalupou.

Slyšíš? V stáji koně dupou,

kocour ve stodole vrní
- a tvá máma za vraty
- zob, zob, zobá bílé zrní
s ostatními kuřaty.
Děkuji ti, žitné pole!
Pozdravuj tam ve stodole!
Koho, milé políčko?
Zrno i to zrníčko!
Ať se ke mě z jara hlásí,
vychovám z nich nové klasy.
A tak mámu za krátko
našlo také kuřátko. (Hrubín, 2014)

Pohybová chvílka Na kuřátka

Pomůcky:

- Hudba pomocí klavíru či z CD přehrávače.

Postup:

- Běh dětí po třídě a pohyby rukou naznačí křídla kuřátek.
- Na znamení učitelky se všechna kuřátka schoulí.
- Hra se několikrát opakuje (viz příloha A, Obr. 1).

Reprodukce pohádky s využitím obrázků

Pomůcky:

- Obrázkový materiál.

Postup:

- Vyprávění pohádky pomocí obrázků.
- Dodržení posloupnosti děje.

Kladení otázek a odpovědí (viz příloha A, Obr. 2)

- *Proč asi kuřátko zabloudilo?*
- *Kam se zatoulalo?*
- *Co rostlo na poli a koho se kuřátko ptalo na cestu?*
- *Kdo nakonec poradil kuřátku, kde najde svoji maminku? (Strakatá, 2008)*

Výchovné a mravní ponaučení

- *Kdo ještě může zabloudit?*
- *Zabloudit mohou nejen zvířata, ale i děti a také dospělí.*
- *Rozhovor na téma, jak se zachovat pokud se ztratím, (musím znát své jméno, bydliště, umět říct, kde se nacházím, co je na místě nápadné - park, cedule s nápisem, obchod apod.). (Strakatá, 2008)*

Rozvíjíme poznání o potřebné informace o obilí

- *Kde bychom byli bez obilí?*
- *Napadlo tě někdy, že obilí a výrobky z něj, tvoří základ naší stravy? Nejenom lidé žijí z obilí, ale i leckterá zvířátka si na něm pochutnávají, např. koně milují oves, prasata nebo slepice potřebují šrot - to je drcené obilí.*
- *Kromě mouky vznikají z obilí také kroupy, krupky, lámanka - obrušováním zrn pšenice, ovesa či ječmene. Mají vysokou výživnou hodnotu. Jáhly - vznikají loupáním prosa a vaří se z nich např. kaše. Ovesné vločky - vznikají drcením a mačkáním ovesných zrn. Jsou oblíbeným základem pro müsli a celozrnná pečiva. Vše mají děti k dispozici v miskách a mohou tak rozlišovat různé druhy obilnin. (Anděrová, 2015 s. 35)*
- *Dle obrázků děti poznávají druhy obilnin. Žito, oves, pšenice, ječmen.*

Vaření ovesné kaše (viz příloha A, Obr. 3, Obr. 4)

Pomůcky:

- Vločky;
- mléko;
- sůl;
- máslo;
- cukr;
- kakao;
- kompot;
- med.

Postup:

- Namočíme vločky v mléce a necháme nejméně jednu hodinu odpočinout.
- Vločky musí změkknout a nabobtnat.
- Přidáme jednu lžičku soli a lžičku másla.

- Za stálého míchání vaříme, dokud kaše nezhoustne.
- Servírujeme kaši na talířky s medem, cukrem a kakaem.
- Můžeme zdobit kompotovaným ovocem.

Cíl:

- Dítě si zdokonalí jazykové dovednosti a paměť.
- Upevní si vztah k literatuře.
- Nacvičí společenské chování při sledování pohádky.
- Seznámí se s různými obilninami, ingrediencemi.
- Pozná změny v přírodě (vývoj rostlin - zrno, klas, obilnina).
- Rozvine a získá praktické dovednosti při přípravě potravy - máčení, míchání, vaření, dochucování, zdobení, servírování, stolování.

Reflexe:

Děti velmi kladně hodnotily veršovanou pohádku. Reprodukovaly pohádku dle obrázků bez problémů. S velkým zaujetím přijímaly informace o pojmenování různých druhů obilovin. Důležitým okamžikem byla výchovná chvílka na téma „*Co bychom měli dělat, když se ztratíme?*“ Završením činností bylo vaření ovesné kaše - nejvíce děti zaujalo zdobení kaše. Byla to lahůdka hodná králů.

4.3 Výtvarné činnosti: Držte pěsti, už se pěstí

Činnosti:

- Komunitní kruh (motivační chvílka).
- Držte pěsti, už se pěstí.

Komunitní kruh (motivační chvílka)

Po dlouhé zimě je půda těžká a slabá. Aby bylo možno pěstovat nové plodiny, je třeba půdu trochu provzdušnit a pohnojit. Farmář musí počkat, až zem zcela rozmrzne a oschne, jinak by se brodil v blátě a jeho práce by neměla žádný užitek. Bylo by to spíše, jak se říká, „*z bláta do louže*“. My si zahrajeme na farmáře na papíře, a proto se můžeme pustit ihned do práce. Nebudeme kypřit půdu, nýbrž si vezmeme na pomoc žížaly, které také jak známo, provzdušňují hlínu. (Anděrová, 2015)

Držte pěsti, už se pěstí (viz příloha A, Obr. 5, Obr. 6)

Pomůcky:

- Čtvrtka A4;

- temperové barvy (žlutá, modrá, červená);
- ploché štětce;
- igelitové ubrusy;
- kelímek;
- voda;
- hadřík.

Postup:

- Vytváření odstínů hnědé barvy ze základních barev a znázornění půdy pod travičkou.
- Domalování prstem různých cest od žížal.
- Využívání celého formátu čtvrtky.
- Vyjádření nálady své žížaly - pilná, líná, ospalá, hbitá, rozpustilá, mrštná, pracovitá, veselá, smutná, apod.

Cíl:

- Dítě si vytvoří konkrétní výtvarnou představivost při zobrazení určitého děje.
- Rozvine dovednosti při práci s barvou - míchání, hledání a zkoumání nových odstínů, správné manipulaci se štětcem, houbičkou či prstem, správné nanášení barvy na plochu apod.
- Soustředí se na výtvarnou činnost, prohloubí schopnost udržet pozornost.
- Slovně vyjádří své dojmy a pocity.

Reflexe:

Hotové výrobky si děti odnesly do hodnotícího kruhu. Společně si prohlížely výrobky svých kamarádů. Odhadovaly, jakou měla žížala náladu. Nakonec si povídaly, co se jim nejvíce líbilo a s čím měly naopak problém.

4.4 Dramatické činnosti: Žížala v zemi

Činnosti:

- Komunitní kruh (motivační chvílka).
- Pohybová chvílka Na žížaly.
- Jazyková hra Slovní řetězec.

Komunitní kruh (motivační chvilka)

Drobní pomocníci na farmě jsou žížaly. Farmář jim sice nevěnuje žádnou zvláštní pozornost, ale nebýt žížal, jak už jsme si říkali při výtvarné činnosti, jeho úroda by nebyla tak bohatá. (Anděrová, 2015) Správně jste zobrazili, jak se žížaly pohybují v zemi a zanechávají tak různé cestičky. Tím čechrají půdu a rostlinkám se v ní pak mnohem lépe dýchá. Nyní si zahrajeme na takové žížaly, které se umí pohybovat mrštně, lehce a obratně.

Pohybová hra - Na žížaly

Pomůcky:

- Triangl.

Postup:

- Lehneme si na zem a pohybujeme se jako žížaly sem a tam.
- Při zaznění signálu (lehký úder do trianglu) žížaly ztuhnou (jsou rovné jako prkno).
- Nebezpečí pominulo - žížaly se opět pohybují sem a tam.
- Při zaznění dvou úderů do trianglu, žížaly se schoulí do klubíčka.
- Nebezpečí pominulo.
- Hru hrajeme dle zájmu dětí.

Jazyková hra - Slovní řetězec

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Děti sedí v kruhu, učitelka začne hru odříkáváním: „*Byla jedna slepička, co hledala zrníčka. Na zahradě místo zrnka našla žížalu.*“
- Hra pokračuje tak, že úvodní říkanku opakují všechny děti.
- Postupně děti jedno po druhém přidávají něco, co slepička našla (housesku, hrách, mák, list...).
- Dítě má bezchybně zopakovat všechna slova tak, jak byla přidávána a nakonec přidat jedno nové slovo.

Cíl:

- Dítě se naučí koordinovat pohyb při plazení, zpevnění těla, schoulení do klubíčka.

- Rozezná počty úderů a ví, jaký cvik bude následovat.
- Rozvine paměť a slovní zásobu - záměrně si zapamatuje určitá slova a vymyslí nová.
- Dokáže se soustředit a kultivovat kolektivní přednes.

Reflexe:

Děti si pohyb žízaly užívaly. Jelikož takové hry hrajeme často, neměly problém s reakcí na signál. Občas se však stalo, že jeden udělal chybu a bezmyšlenkovitě všechny děti kopírovaly dítě s chybou. Je třeba více děti trénovat, aby se snažily vnímat a soustředit se na určitou činnost.

4.5 Hudební činnosti: Travička zelená...

Činnosti:

- Komunitní kruh (motivační chvílka).
- Kladení otázek a odpovědí.
- Nácvik písně.
- Tanec - individuální improvizace pohybu.
- Obměna - práce s písní Žabička zelená.

Komunitní kruh (motivační chvílka)

Už jsme si povídali o kuřátku a obilí, o žízale, která žije v zemi a kypří půdu proto, aby vše rostlo, tak jak má. Nyní si budeme povídat o travičce, která začíná na jaře dostávat tu nejkrásnější a nejteplejší barvu.

Kladení otázek a odpovědí

Pomůcky:

- Klavír.

Otázky:

- *Víš jakou barvu má travička?*
- *Které květiny jsou poslové jara?*
- *Poslech písně.*
- *Je to veselá písnička nebo smutná?*
- *Jakou by mohla mít tato melodie barvu?*
- *Jakou má náladu?*
- *Líbí se ti melodie?*

Nácvik písně

Pomůcky:

- Bubínek;
- činelky;
- ozvučná dřívka;
- hříbek.

Postup:

Vysvětlení neznámých pojmů.

- *Co znamená pučit, mučit?*
- Nácvik textu a následný zpěv písně.

Melodizace.

- Zpěv na zvukomalebné slabiky - zpíváme na slabiku lalala.

Rytmická hra.

- Hrajeme na hudební nástroje - ve skupinkách (bubínek, činelky, ozvučná dřívka, hříbek).
- Vytleskáváme rytmus písně, pak s obměnami s hrami na tělo (pleskání, tleskání, podupy).

Tanec

Pomůcky:

- Netkaná textilie;
- klavír.

Postup:

- Individuální pohybová improvizace s netkanou textilií.

Obměna - práce s písní Žabička zelená (viz příloha A, Obr. 7, Obr. 8)

Pomůcky:

- Klavír.

Postup:

- Žabička zelená - upevnění a osvojení stejné melodie.
- Nácvik textu.
- Pohybové vyjádření obsahu písně.

Cíl:

- Dítě se naučí krátký text z paměti.
- Procvičí pulzaci - metrum, rytmus.
- Naučí se správně hrát na hudební nástroje.

Reflexe:

Děti velmi rády komunikovaly na jakékoli téma - odpovědi na otázky jim nečinily problém. Některé děti neudržely rytmus, přesto je nevyčleňují z kolektivu. Ze začátku se chlapci ostýchali a odmítali tančit s netkanou textilií, ale postupem času se sami začali zapojovat. Píseň se děti naučily rychle, bez problému.

4.6 Pohybové činnosti: Zaječí dráha

Činnosti:

- Rozehřátí - motivace příběhem. Změny poloh a pohybu.
- Průpravné cviky.
- Hlavní část Zajíčková dráha (proudová metoda).
- Závěrečná část - hra se zpěvem Na zajíčka.

Rozehřátí – motivace příběhem. Změny poloh a pohybu

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Zajíčci-březňáčci se rodí časně z jara a brzy po narození se mláďata učí "zaječímu chování" - panáčkování, kličkování, metání kotrmelců, aby se vyhnula nebezpečí. (Anděrová, 2015)
- Zajíčci (děti) stojí na čáře - na signál vybíhají na druhou stranu tělocvičny - dle pokynu mění polohy a pohyby např. cval, skoky, chůze pozadu, start ze stoje, ze sedu nebo z lehu apod.

Průpravné cviky

Pomůcky:

- Podložky.

Postup:

- Zdravotní cviky na protažení celého těla se zaměřením na dolní končetiny.

Hlavní část Zajíčkova dráha (proudová metoda)

Pomůcky:

- Lepicí izolepa - na nakreslení panáka;
- kužele;
- žíněnky;
- strachový pytel.

Postup:

- Skákání panáka nakresleného na podlaze.
- Slalom mezi kuželi.
- Kotoul na žíněnce.
- Lezení po žebřinách.
- Prolézání strachovým pytlem.

Závěrečná část - hra se zpěvem Na zajíčka

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Děti utvoří kruh.
- Jedno dítě je vně kruhu - napodobuje zajíčka.
- Pohybová hra se zpěvem - Zajíček své jamce...

Cíl:

- Dítě si zdokonalí pohybové dovednosti a rozvine pohybové schopnosti (kotoul ze stoje rozkročného).
- Získá pocit samostatnosti a sebedůvěry v sama sebe, začlení se do kolektivu.
- Osvojí si správný životní styl a základní bezpečnostní, organizační a hygienické zásady.

Reflexe:

Děti po pohybu v tělocvičně touží, bavila je hlavní část pohybové chvílky. Největším problémem dětem činila koordinace pohybu při správném provedení kotoulu, u některých dětí byla nutná dopomoc učitelky. Co si děti užívaly, bylo prolézání strachovým pytlem, avšak i zde se našli nesmělí jedinci, kteří nechtěli absolvovat tuto tajemnou cestu. Byla nutná motivace k odstraňování strachu ze tmy a uzavřeného neznámého prostoru.

Zařazení jednoduché hry „*Zajíček své jamce*“, bylo tak trochu riskem. Jelikož mám ve třídě 4 až 6leté děti. Přesto si hru užívaly. Nikdo se nenudil a každý chtěl být zajíčkem.

5 Jaro - zahradník

Postupem času zjistili farmáři, že určité plodiny mohou nechat vyrůstat na záhonku nebo na poli od samého semínka, které přímo zasévají do hlíny. Jiné se lépe pěstují pomocí sazeniček, což představují mladé zakořeněné rostlinky, které je třeba nejprve předpěstovat, a teprve potom sázíme do země. (Anděrová, 2015)

Seje se - mrkev, petržel, ředkvičky, hrách, červená řepa, obiloviny, fazole apod.

Sází se - cibule, hlávkový salát, celer, brambory, brokolice, křen, jahody, kedlubna, kapusta, zelí apod.

5.1 Literární činnosti: Pohádka o velké řepě

Činnosti:

- Pohádka o velké řepě (poslech čtené pohádky).
- Pohybová chvílka Jak roste řepa.
- Reprodukce pohádky (posloupnost děje).
- Otázky a odpovědi (procvičování matematických pojmů).
- Komunitní kruh Proč pěstujeme řepu.
- Smyslové hry.

Pohádka o velké řepě (poslech čtené pohádky)

Byli jeden dědeček a babička a měli malou vnučku. Hospodařili na svém malém poličku a chovali několik domácích zvířátek. Každý den vnučka Evička pomáhala svým prarodičům krmit husy, slepice a dobroty také nosila pejskovi, který měl před domkem svou misku. Pejsek nebyl lakomý a pokaždé schoval něco na zub pro kočičku. Ta pak odsypala ze svého pár drobků k myši komůrce na půdě. Nakrmená myška si pak s kočičkou hrála na honěnou třeba celou noc. A tak tu spolu hezky žili. Zatímco Evička krmila zvířátka, babička pracovala v kuchyni, děda, ten měl na starost pole. Brzy ráno se svou prací začínal a pozdě večer s ní končil. Sázal, zaléval, plel, okopával a o co víc pracoval, o to víc se rostlinkám dařilo. Vypěstoval řepu takovou, že se na ni chodili dívat ze sousední vsi. Byla obrovská, zabírala půlku pole a stále rostla a zvětšovala se. Nedalo se nic dělat, děda ji musel vykopat. Přece jen to jeho pole zas tak velké nebylo. Motyka se mu však hned zlomila. Co teď? Jak tu řepu dostat ven? Zavolal na pomoc babičku. Ta uchopila dědu v pase, ten chytil ze všech sil silné listy a společnými silami táhli, táhli, ale řepu nevytáhli.

Babička zavolala Evičku. "*Ráda pomohu, však vy se o mne také staráte*", přiběhla ochotně Evička. Ač se snažili ze všech sil, řepa nepovolila.

Vnučka běžela pro pejska. Pes chytil Evičku, Evička babičku, babička dědečka, dědeček řepu táhli, táhli, táhli, ale řepu stejně nevytáhli.

"*Haf, haf, sami nic nezmůžeme. Kočičko, pojd' nám na pomoc!*" Přivolal pejsek kočičku. Ta se postavila do řady, chytila pejska, ten vnučku, ta babičku, ta dědečka, ten řepu táhli, táhli, už se zdálo, že řepa trochu povoluje, ale nakonec ji nevytáhli.

"*Budeme to muset vzdát. Na takovou velikou řepu nemáme dost sil.*" Vzdychal zklamaně děda.

"*A co já?*" Ozval se dole u země pisklavý hlásek. To přišla kočička na pomoc malá myška.

"*Ty myško? Jsi taková maličká. Jak bys mohla pomoci?*" Ale myška už stála v řadě. Chytila se pevně kočičky, kočka pejska, pejsek vnučky, vnučka babičky, babička dědečka, dědeček řepy táhli, táhli, táhli a najednou rup! A řepa byla venku. Zůstala po ní v zemi díra, že by se tam vešel povoz i s koňmi. Jak řepa povolila, svalili se všichni na jednu hromadu, smáli se a smáli. Společnými silami se jim dílo podařilo. (Zdarmaproděti.topstranky.cz)

Pohybová chvílka Jak roste řepa

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Klek sedmo, paže volně na zemi vedle bérců.
- Na pokyn učitelky děti pomalu zvedají horní končetiny vzhůru a vytahují se do stoje až na špičky - řepa roste.
- Řepa se otáčí za sluníčkem - točení celého těla na jednu i na druhou stranu.
- Řepa se kýve ve větru - úklony trupu do stran.
- Jednoduché pohyby opakujeme.

Reprodukce pohádky (posloupnost děje)

Pomůcky:

- Obrázkový materiál.

Postup:

- Vypráví pohádku podle obrázků - posloupnost děje.

- Postupně vyjmenují všechny postavy v pohádce a procvičí prostorové pojmy - před, za, hned za, hned před, vedle...

Otázky a odpovědi (procvičování matematických pojmů)

- *Kdo byl první?*
- *Kdo byl poslední?*
- *Které zvířátko je nejmenší?*
- *Kolikátá byla vnučka?*
- *Kolik bylo dohromady postav?*
- *Kolik bylo lidí?*
- *Kolik bylo zvířátek?*

Komunitní kruh Proč pěstujeme řepu

Pomůcky:

- Obrázky různých druhů řepy;
- červená řepa syrová (ukázka);
- sklenice se zavařenou řepou - ochutnávka.

Zajímavosti:

- Jaké druhy řepy pěstujeme.
- Červená řepa je velmi zdravá. Obsahuje velké množství vitamínů a pomáhá tak posilovat organismus, abychom byli fit. Používá se jako příloha k jídlům, ale také jako přísada do zeleninových salátů.
- Cukrová řepa se používá k výrobě cukru.
- Krmná řepa slouží ke krmení některých domácích zvířat. (Strakatá, 2010)

Při pobytu venku navštívíme zahrádky, kde lidé pěstují červenou a krmnou řepu. Děti poznávají jejich viditelné rozdíly. Máme výhodu, že žijeme na vesnici, děti mají v tomto směru mnohem větší příležitost vidět vše v reálné skutečnosti. Po celý rok děti pozorují práci lidí na zahradě. Už víme, kam máme jít, abychom viděli první krok, a to je sázení a setí.

Smyslové hry

Chuťová hra

Pomůcky:

- Zavařená červená řepa.

Postup:

- Ochutnávka zavařené červené řepy. Chutná / nechutná?

Hmatová hra

Pomůcky:

- Syrová červená řepa;
- různé předměty např. papír, pastelky, vata, houba apod.

Postup:

- Děti si syrovou červenou řepu osahají a pak ji hmatem poznávají mezi různými předměty se zavázanýma očima.

Cíl:

- Dítě pozná různé druhy řepy.
- Zapamatuje si krátký text.
- Rozvine předmatematické představy o počtu a o prostorových vztazích a pojmech.
- Naučí se pozorovat a poznávat práci dospělých na zahradě při pobytu venku.

Reflexe:

Tato pohádka děti vždy potěší, neměly problém určit pořadí a i počet 1-6 jim nedělal potíže, stejně tak převyprávěly děj dle obrázků. Ochutnávka zavařené červené řepy u dětí vyvolala odlišné reakce. Někteří odmítaly, ale když viděly, že kamarádům chutná, tak to téměř všichni zkusily. Zjistily, že je červená řepa velmi dobrá. Snad si ji zamilují, jako já.

5.2 Výtvarné činnosti: Malování řepy různé velikosti

Činnosti:

- Malování řepy různé velikosti.

Malování řepy různé velikosti

Pomůcky:

- Skutečná řepa;
- čtvrtky;
- nůžky;
- vodové barvy;

- lihový fix;
- štětce.

Postup:

- Prohlídka skutečné řepy, určování její barvy. (viz příloha A, Obr. 9, Obr. 10)
- Při malování řepy dbáme na využití celé plochy.
- Malování vodovými barvami.
- Stříhání řepy i s listy.
- Přiřazování řepy od nejmenší po největší. (viz příloha A, Obr. 11, Obr. 12)

Cíl:

- Dítě se naučí malovat dle názorné ukázky (skutečná řepa).
- Procvičí si stříhání.
- Pochopí základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti (určí malá, velká, největší).

Reflexe:

Děti pracovaly bez šablon, proto nebyl problém namalovat, co viděly. Překvapila je barva řepy, děti si myslely, že řepa je červená, ve skutečnosti byla hnědočervená až rudá, některým dětem se barva povedla vyjádřit skoro přesvědčivě. Problém byl malovat ve větších rozměrech. Převážně děti malovaly vše malé, tam jsem musela být nápomocná. Abychom neměli řepíčkové pole, potřebovali jsme velké řepy.

5.3 Dramatické činnosti: Řepa, Moje rodina

Činnosti:

- Dramatizace pohádky O řepě.
- Rozhovor na téma moje rodina.
- Kladení otázek a odpovědí.
- Pantomima - hádanky povolání a řemesel.

Dramatizace pohádky O řepě

Pomůcky:

- Rekvizity: řepa.
- Masky a převleky pro herce.

Postup:

- Rozdělení rolí - herci, diváci.
- Rozdělení prostoru třídy - jeviště, hlediště.
- Vysvětlení pojmů.
- Využití převleků k dramatizaci - látkové čepičky, šátky, klobouk apod.
- Při vlastní dramatizaci se zaměříme na přímou řeč ve spojení s pohybem.
- V rolích herců a diváků se střídáme dle zájmu. (Strakatá, 2010)

Rozhovor na téma moje rodina

Pomůcky:

- Obrázky k pohádce.

Rozhovor:

- Upřesňování rodinných vztahů, poznávání rodinných příslušníků.
- Opakování děje pohádky.

Kladení otázek a odpovědí:

- *Kdo je vlastně vnučka?* (Obdobně - *tatínek, maminka, bratr, sestra, vnuk, babička, děda popřípadě teta, strejda, sestřenice, bratranec apod.*)
- *Víš, co dělají tví rodiče? Čím jsou, kde pracují?*

Pantomima - hádanky povolání a řemesel

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Vybrané dítě představuje určité povolání či řemeslo, ostatní se snaží uhodnout, o jakou pracovní činnost se jedná. (Strakatá, 2010)

Cíl:

- Dítě se naučí zapamatovat krátký text a mluvit srozumitelně, hlasitě.
- Určí členy rodiny a pozná vztahy mezi nimi.
- Zbaví se ostychu.
- Domluví se s kamarády.
- Čeká, až druhý domluví.
- Vyjádří myšlenku beze slov.

Reflexe:

Dramatizace pohádky byla dětmi tak žádaná, že ještě dlouho poté, ji chtěly hrát. S pantomimou se děti setkávaly v tomto roce více nežli v předešlých letech, přesto se často ostýchaly. Nonverbální komunikace je bavila. V průběhu dne byla komunikace mezi dětmi hlasitá až hlučná. Na rozdíl od přednesu při dramatizaci pohádky, kdy děti mluvily tiše a častá byla i neshoda s kamarády (vzájemné skákání do řeči). V budoucnu se více zaměřit na správný a kultivovaný mluvný projev dětí.

5.4 Hudební činnosti: Šel zahradník do zahrady

Činnosti:

- Hra s obrázky Mám já velkou zahradu.
- Hra Na zahradníka s písní Šel zahradník.
- Pohybové vyjádření písně.

Hra s obrázky Mám já velkou zahradu

Pomůcky:

- Obrazový materiál;
- hudební nástroje;
- klavír.

Postup:

- Děti sedí v kruhu a učitelka přednáší říkanku: „*Mám já velkou zahradu, znám v ní každý kout, pojd' si Aničko (Pepičku atd.) jednu kytičku utrhnout.*“
- Vyvolané dítě řekne název květiny na obrázku a vytleská jednotlivé slabiky, řekne, na jakou hlásku začíná název rostliny a pokusí se určit dlouhé či krátké slabiky.
- Děti se postupně vystřídají.

Hra Na zahradníka s písní Šel zahradník

Pomůcky:

- Obrazový materiál;
- různé věci začínající na určitou hlásku;
- klavír.

Postup:

- Děti chodí po třídě a hledají příslušné věci na danou hlásku, např. Tulipán - začíná na písmeno T - najdi co nejvíce předmětů ve třídě, dokud bude znít melodie z klavíru na píseň „Šel zahradník do zahrady“. Po skončení písně zhodnotíme, zdali to mají děti správně. Hra pokračuje s další květinou např. Bledule apod.
- Děti se během této hry naučí bezpečně melodii písně.
- Později použijeme hru na tělo a přidáme hudební nástroje.

Pohybové vyjádření písně**Pomůcky:**

- Klavír.

Postup:

- Šel zahradník do zahrady s motykou - děti jdou s pomyslnou motykou na rameni.
- Vykopal tam rozmarýnu velikou - stoj rozkročný, držíme pomyslnou motyku ve vzpažení, pomalým pohybem paží předpažíme.
- Nebyla to rozmarýna, byl to křen - postavíme se vzpřímeně (jako voják).
- Vyhodil ho zahradníček z okna ven - naznačíme pohybem paží vyhazování křenu z okna.
- Hudebně pohybovou hru i se zpěvem opakujeme.

Cíl:

- Dítě určí různé jarní květiny a jejich názvy.
- Určí slabiky - krátké i dlouhé, hlásky na začátku slov.
- Nacvičí hru na hudební nástroje a správnou rytmizaci.
- Bude umět vyjádřit obsah písně pohybem.
- Záměrně se naučí krátký text.

Reflexe:

Děti mají rády hru na písmena a se zájmem hledaly předměty na dané písmeno. Pohybovým vyjádřením si děti lépe osvojily text i melodii. Tato písnička je stále oblíbená a děti ji často vyžadují.

5.5 Pohybové činnosti: Na kočku a myš, Na řepu

Činnosti:

- Hra se zpěvem Na kočku a myš.
- Pohybová hra s říkadlem Na řepu.

Hra se zpěvem Na kočku a myš

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Určování uvnitř a vně.
- Víš, která zvířátka se v pohádce „*O velké řepě*“ vyskytují?
- V pohádce je pes, kočka a myš.
- Zahrajeme si „*Na kočku a na myš*“.
- Děti utvoří kruh, jedno z dětí je myš a jedno kočka.
- Dítě, které představuje kočku, stojí vně kruhu a zpívá: „*Myšičko, myš, pojd' ke mně blíž.*“
- Dítě, které představuje myš, stojí uvnitř kruhu a odpovídá: „*Nepůjdu kocourku nebo mě sníš.*“
- Po těchto slovech myš vyběhne z kruhu a utíká před kočkou kolem kruhu dětí, kočka se snaží myš chytit.
- Hra se opakuje dle zájmu dětí, přičemž se hlavní role kočky a myši střídají. Určujeme, kde se kočka a myš právě nacházejí. (Strakatá, 2010)

Pohybová hra s říkadlem Na řepu

Pomůcky:

- Košík;
- čepice pro dědu.

Postup:

- Děti sedí na koberci v prostoru třídy v tureckém sedu a představují řepu.
- Jedno dítě je děda, který se vydal na pole sbírat řepu.
- Na kraji třídy je umístěn košík.
- Dítě (děda) chodí mezi dětmi (řepami) a říká říkanku:

*„Vyrostla řepa veliká,
na políčku, na poli,
děda velký košík má,
řepou si ho naplní.“* (Autor říkanky: Miroslava Strakatá)

- Během říkanky se dotýká postupně všech dětí.
- Dítě, kterého se dotkne, se jde posadit na určené místo ke košíku.
- Hra končí, když se přesunou všechny děti z koberce (pole) ke košíku.
- Hra se dle zájmu dětí opakuje, přičemž se střídá hlavní role dědy. (Strakatá, 2010)

Cíl:

- Dítě se naučí radovat z pohybu.
- Osvojí si spolupráci s kamarády, reakci na dotek přemístěním na určené místo.
- Zapamatuje si krátký text.

Reflexe:

Pohybová hra „*Na kočku a myš*“ byla jistota úspěchu, tuto hru hrajeme neustále a ještě se dětem neomrzela. Více jsem se obávala hry „*Na řepu*“, jelikož mi nepřipadala akční, ani příliš zajímavá, v podstatě se v ní nic neděje, přesto se dětem zalíbila a každý chtěl být dědečkem s čepicí na hlavě.

6 Jaro - pekař

Kde bychom byli bez obilí? Z farmářovi ženy se čas od času stává pekařka. Dokonce i na farmě se musí jíst. Farmář na svém poli vypěstuje obilí a z něho vznikne bílý zázrak zvaný mouka. Ta se získává mletím obilných zrn. Nežli však dorazí v této podobě do pekárny, musí ujít dlouhou cestu. Od sázení po sklizení, mláčení a sušení, třídění, drcení a nakonec mletí. Mouka slouží jako základ k výrobě pečiva, chleba, ale třeba i knedlíků, těstovin, dortů či buchet. Moukou se také zahušťují polévky i omáčky. (Anděrová, 2015)

Činnosti:

- Komunitní kruh - rozhovor.
- Příběh o žitném zrně.

Komunitní kruh – rozhovor

Pomůcky:

- Obrázkový materiál.

Postup:

- Rozhovor, co vše se musí stát, než se čerstvý voňavý chleba dostane k nám na stůl.
- Prohlížení obrázků, jejich popis, společné sdílení a diskutování o nich.

Příběh o žitném zrně

Pomůcky:

- Obrázkový seriál - jak se vyrábí chléb;
- šňůra;
- prádelní kolíčky.

Zajímavosti a postup:

- Vyprávění s přiřazováním obrázků a následné připevnění kolíčky na šňůru.
- Nejdříve se pole musí připravit - traktor zorá a nakypří půdu. Během orby se horní vrstva obrací, provzdušňuje se a vznikají tzv. brázdy. Tyto brázdy jsou tvořeny pluhem. Dříve, když farmář neměl strojovou techniku, musela veškerou práci vykonávat zvířata - kůň, vůl. Na jaře se brázdy uhladí a pole se tak urovná.
- Další stroj pak zaseje do země semínka.
- Semínka potřebují ke svému růstu nejen vodu ale i slunce.

- Když obilí vyrostne, zezlátne, nastane čas sklizně.
- Obilná sklizeň se nazývá žně a provádí se pomocí kombajnů. Aby nepřišlo během sklizně k úrazu žádné zvíře, umístí farmář přes noc k poli plašiče, které vydávají pro zvířata nepříjemný zvuk. Zvířata opustí pole a kombajn druhý den ráno může v klidu zahájit žně. (Anděrová, 2015)
- Po sklizni je potřeba z klasu získat zrna. Dříve se klasy mlátily tzv. cepy (obrázek pro děti), dnes vše zařídí kombajn a na farmu již doputují vytříděná zrna. Zrna je třeba nechat dobře usušit.
- Obilná zrna se dovezou do mlýna.
- Ve mlýně se ze zrn umele mouka.
- Z mouky farmářka - pekařka vypracuje těsto.
- Z těsta upeče chléb.

Cíl:

- Dítě porozumí slyšenému.
- Popíše hlavní myšlenku příběhu.
- Naučí se sledovat děj a zopakuje dle obrázkového materiálu.
- Procvičí si jemnou motoriku - připevní obrázky pomocí kolíčků.

Reflexe:

Děti připevňovaly podle děje jednotlivé obrázky kolíčky na šňůru nataženou ve třídě. Když všechny obrázky pověsily, ještě jednou je zkontrolovaly, zda následují správně za sebou, a zopakovaly si dlouhou pouť zrnek až k voňavému chlebu. (Strakatá, 2008)

6.1 Literární činnosti: Pohádka o červené slepičce

Činnosti:

- Poslech pohádky.
- Dramatizace pohádky.
- Lidová moudrost a mravní ponaučení.

Poslech pohádky O červené slepičce

Byla jednou jedna slepička a ta našla zrnko žita. Zavolala kočku, vepřika a kačera.
 „Kdo z vás mi pomůže to zrnko zasít?“ ptala se.
 „Já ne!“ Řekla kočka.

„*Já ne!!*“ Řekl vepřík.

„*Já ne!!!*“ Řekl kačer. Zasila tedy slepička sama a čekala, dokud nevyrostl klásek. Pak se ptala:

„*Kdo mi pomůže žít a sklídit?*“

„*Já ne!*“ Řekl kačer.

„*Já ne!!*“ Řeklo prasátko.

„*Já ne!!!*“ Řekla kočka.

Žala tedy slepička sama.

„*Kdo mi pomůže vymlátit?*“ ptala se potom.

„*Já ne! Já ne!! Já ne!!!*“ Volala zvířátka.

Slepička vzala cep a vymlátila sama všechno žito.

„*Kdo mi pomůže to zrní odnést a semlít?*“

„*Já ne!*“ Řekla kočka.

„*Já ne!!*“ Řekl kačer.

„*Já ne!!!*“ Řekl vepřík. A tak slepička sama zrní semlela, zadělala těsto na chléb a upekla jej.

„*Kdo mi pomůže ten chléb sníst?*“ zeptala se naposled.

„*Já! Já!! Já!!!*“ Křičela zvířátka jedno přes druhé. Ale slepička řekla:

„*Nechtěli jste ani sít, ani žít, ani mlátit; nechtěli jste mlít ani péci, nebudete taky jíst!*“

A dala chlebíček svým hodným dětem.

Dramatizace pohádky

Pomůcky:

- Žádné.

Dramatizace a otázky:

- Dramatické rozehrání příběhu. Děti přehrávají jednotlivé situace, pohybově i hlasově napodobují zvířátka podle děje příběhu. Odhadují další vývoj a pokusí se vyvodit závěr formou otázek a odpovědí:
- *Jak se asi slepička zachová, až budou chtít zvířátka koláče?*
- *Měla by se slepička rozdělit?*
- *Co bys udělal ty?*

Lidová moudrost a mravní ponaučení

- Víš, co znamená rčení „*Bez práce nejsou koláče?*“

- Snaha o vyvození smyslu a pochopení myšlenky na základě pohádky „*Kdo nepracoval, ať nejí!*“ (Veberová, 1982)

Cíl:

- Dítě se naučí chápat, co je rčení.
- Naučí se nová slova a aktivně je používat.
- Vyvodí závěr formou otázek a odpovědí.
- Naučí se chápat slovní vtip a humor.

Reflexe:

Při poslechu a následné dramatizaci pohádky si děti uvědomily, že práce je důležitá nejen v životě lidí, ale i v životě zvířat. Zažila jsem velkou diskusi dětí na toto téma. Nelíbilo se jim, jak se zachovala zvířátka vůči slepičce. Děti odpovídaly, že by slepičce určitě pomohly a souhlasily, že zvířátkům slepička nedala ani kousek chleba. Když nepracují, ať nejí.

6.1.1 Pohybová chvilka: Pečení

Činnosti:

- Řetězové masírování.

Řetězové masírování (viz příloha A, Obr. 13, Obr. 14)

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Děti sedí zkřížmo po kruhu blízko sebe tak, aby dosáhly kamarádovi před sebou na záda.
- Masírují si vzájemně záda, jako by hnětly těsto dle instrukcí:
 - „*Očistíme vá*“ - rukama přejíždějí po zádech.
 - „*Nasypeme mouku*“ - naznačují sypání prsty.
 - „*Rozklepneme vejce*“ - ťukají.
 - „*Solíme*“ - opět naznačují sypání prsty.
 - „*Hněteme těsto*“ - vzájemné masírování.
 - „*Vložíme těsto do pece*“ - oběma rukama se jemně děti plácnou do zad.

Cíl:

- Dítě pochopí smysl pohádky a lidovou moudrost jednotlivých rčení.
- Zdokonalí si svoji komunikaci.
- Naučí se udržet pozornost v dialogu.

Reflexe:

Pohádka se dětem líbila. Děti si ji během dne vyžádaly několikrát, tím si upevnily text a dramaturgie jim nečinila žádný problém. Pro závěr pohádky našly několik řešení - velká diskuze. Při pohybové chvilce nám dělalo větší potíže, usazení dětí. Vůbec jsem netušila, že je tato činnost tolik osloví. Strávili jsme s ní více času, než bylo plánováno. Děti si procvičovaly paměť, logické uvažování, vyjadřovací schopnosti, opět byla důležitá domluva a vzájemná spolupráce.

6.2 Výtvarné činnosti: Papírové pečivo

Činnosti:

- Komunitní kruh - česká tradice podání chleba se solí.
- Otázky a odpovědi.
- Papírové pečivo.

Komunitní kruh - česká tradice podání chleba se solí**Pomůcky:**

- Kousky čerstvého chleba;
- různé druhy pečiva;

Postup:

- Druhy pečiva a jejich pojmenování.
- Ochutnávání chleba s možností výběru podle chuti osolit.
- Objasnění české tradice - vítání hostů, pocestných, sousedů.

Otázky a odpovědi

- *Kde můžeme chleba koupit?*
- *Jak se chleba vyrábí?*
- *Jaké suroviny potřebujeme k jeho výrobě?*
- *Kde se chleba peče?*
- *Jak se nazývá povolání lidí, kteří vyrábí a pečou nejen chleba?*
- *Co se peče ještě v pekárně?*

- *Jaké pečivo máš nejraději?*

Papírové pečivo

Viděli jste někdy krámek - pekařství? Většinou nad vchodovými dveřmi mají obrázek pečiva, my si takové pečivo vyrobíme, abychom si mohli označit náš obchůdek. Souhlasíte?

Pomůcky:

- Skutečné pečivo;
- čtvrtka;
- vodové barvy;
- štětce;
- klovatina;
- tužka;
- koření - kmín, mák, sůl.

Postup:

- Na čtvrtku si děti namalují dle skutečné předlohy libovolné pečivo (loupák, rohlík, pletýnka, bageta, makový koláč), ležící uprostřed stolu.
- Samy své dílo vystříhnou.
- Tvary nabarví okrovou akvarelovou barvou.
- Po zaschnutí přetrou klovatinou a ihned sypou kořením, dle uvážení a druhu.

Cíl:

- Dítě se naučí malovat bez šablon.
- Bude si umět poradit a pracovat samostatně.
- Nacvičí si správný úchop nůžek, štětce.
- Seznámí se s kořením - procvičí špetkový úchop při sypání máku, kmínu, soli.

Reflexe:

Činnost děti bavila, jelikož výsledné výrobky byly téměř od skutečných k nerozeznání. Udělaly nám parádu na nástěnce a posloužily i jako doplněk na zeď do dětského obchůdku. Děti žádaly upéct skutečné pečivo, na kterém by si mohly pochutnat. Jelikož pracuji v programu „Začít spolu“, nebyl problém dětem vyhovět. Jedna skupinka vytvářela pečivo ze čtvrtky a druhá už pekla opravdové rohlíky z těsta.

6.3 Pracovní činnosti: Pečeme rohlíky

Pomůcky: (viz příloha A, Obr. 15, Obr. 16)

- Zástěry;
- suroviny na těsto;
- kuchyňské náčiní včetně domácí pekárny.

Suroviny:

- 260 ml vody;
- 20 g oleje;
- 2 lžičky soli;
- 1 lžice medu;
- 350 g polohrubé mouky;
- 150 g hladké mouky;
- droždí.

Postup:

- Veškeré ingredience nasypeme do domácí pekárny.
- Zvolíme program na vykynutí těsta.
- Vyválíme těsto a s dopomocí dospělého rozdělíme na osm trojúhelníků.
- Motáme rohlíčky dle instrukcí.
- Rohlíky potřeme slanou vodou a posypeme mákem, lněným semínkem či kmínem.
- Máme k dispozici multifunkční troubu, ve které je pečivo ihned hotové.

Cíl:

- Dítě si procvičí jemnou motoriku.
- Naučí se pracovat ve skupince.
- Rozvine schopnost domluvit se.
- Popíše suroviny.
- Osvojí si základy úklidu na pracovišti.

Reflexe:

Děti měly za úkol sdělit, jaké suroviny použily na těsto. Při postupném popisu postupu práce správně určovaly jednotlivé činnosti, jak za sebou následovaly. Sdělovaly, co jim dělalo problém a zdali potřebovaly radu či pomoc. V centru Domácnost se pohybujeme

téměř každý týden, děti jsou zvyklé na aktivity s ním spojené. Přesto největší problém byl úklid pracoviště. Bylo třeba dohlížet na děti a být jim nápomocný.

6.4 Dramatické činnosti: Co je z mouky, hra Na hostinu

Činnosti:

- Hra s obrázky - co je z mouky.
- Hra Na hostinu.
- Hra Na restauraci.

Hra s obrázky - co je z mouky

Pomůcky:

- Obrázky s různými druhy pokrmů.

Postup:

- Seznámení s různými druhy potravin - maso, chleba, sýr, rohlíky, salám, různé druhy ovocných a zeleninových salátů, dort, omáčka, koláče, jogurt, pizza, bramborová kaše, knedlíky a další.
- Třídění obrázků na dvě skupiny - potraviny, které neobsahují mouku a potraviny, které ji obsahují.

Hra Na hostinu

Pomůcky:

- Různé druhy pečiva (sladké i slané): různé druhy koláčů, světlý chléb, tmavý chléb, celozrnné rohlíky, sýrové rohlíky, koblihy, housky, buchty, preclíky...

Postup:

- Seznámení s druhy pečiva.
- Chuťová hra - co je sladké a co slané.
- Děti si vybírají na talířek pečivo, na které mají chuť, ale jen tolik, kolik opravdu snědí. Pečivo je rozděleno na malé kousky, aby mohly ochutnat více druhů.
- Mohou si dle potřeby přidat a ochutnat další druhy pečiva.
- Děti mají na výběr bylinkový čaj, ovocný čaj nebo mléko - samy se obslouží, opět s ohledem na druhé.

Hra Na restauraci

Pomůcky:

- Jídelní a nápojový lístek;
- různé druhy pečiva;
- pití;
- správné nádobí a příbory.

Postup:

- Děti sedí u stolečku jako hosté.
- Jsou obsluhováni dvěma až třemi dětmi v roli číšníků. Ti se ptají jednotlivých kamarádů, jaké pečivo a pití chtějí.
- Společenské chování - pozdrav, poděkování, požádání.

Cíl:

- Dítě se naučí, v jakých surovinách je mouka a v jakých není.
- Naučí se třídit dle pokynů.
- Seznámí se s druhy pečiva - bude umět ohodnotit - chutná / nechutná.
- Naučí se vědět, kolik sníst, co mu chutná, zbytečně neplýtvat surovinami.
- Nacvičí si společenské chování.

Reflexe:

Děti potraviny i pečivo znaly, uměly je pojmenovat a s tříděním obrázků neměly problém. Bezpečně rozlišovaly, co bylo sladké a slané. Některé děti měly sklony k přejídání a jiné děti bylo nutné motivovat k ochutnání. S pitím nebyly žádné problémy. Děti se uměly samy obsloužit, ale raději byly obsluhovány. Společenská hra se jim velice líbila.

6.5 Hudební činnosti: Pekař peče housky

Činnosti:

- Poslech písně.
- Dramatizace písně.

Poslech písně

Pekař peče housky, uštipuje kousky,
pekařka mu pomáhá, uštipují oba dva.

Pekař peče chleba, všude ho je třeba.

Pekařka mu pomáhá, pečou chleba oba dva.

Pekař peče vdolky, pro kluky a holky.

Pekařka mu pomáhá, pečou vdolky oba dva.

Pekař peče rohlíčky s makovými zrníčky.

Pekařka mu pomáhá, mákem sypou oba dva.

Pekař peče koláče, jsou jich plné pekáče.

Pekařka mu pomáhá, pěkně pečou oba dva.

Seznámení s dalšími slokami ve spojení s hrou na tělo (tleskání, pleskání, podupy, luskání prsty apod.).

Dramatizace písně

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- První část písně zpívají chlapci a děvčata pokračují druhým veršem.
- Zpěv ve spojení s pohybem - znázornění výroby jednotlivých druhů pečiva.
- K tématu jsme využili na přání dětí další písně: Pekla vdolky, Pec nám spadla, Jedna, dvě, Honza jde, Kolo, kolo, mlýnské apod.

Cíl:

- Dítě si upevní hudební a pohybové dovednosti.
- Osvojí si spolupráci s kamarády.
- Naučí se sladit pohyb se zpěvem.

Reflexe:

Vybrané písně se dětem líbily. Dramatizace písně děti bavila, jak chlapce, tak i děvčata.

6.6 Pohybové činnosti: Kde bychom byli bez obilí...

Činnosti: v tělocvičně

- Rozehřátí - pohybová hra Na obilí
- Průpravné cviky - protažení celého těla.
- Hlavní část - zrníčková cesta (proudová metoda).
- Závěrečná část - pohybová hra Kolo, kolo, mlýnské.

Rozehřátí – pohybová hra Na obilí

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Určení farmáře, který bude sázet jako obilí.
- Děti (obilí), se však zasadit nechtějí a farmář je musí honit.
- Chycené dítě je jako zasazené obilí a nesmí se hýbat. Může ho vysvobodit jiné dítě, které podleze pod nohama zasazeného dítěte. Tím je vysvobozený a může pokračovat v honičce.
- Hra pokračuje zhruba 5 až 8 min.

Průpravné cviky – protažení celého těla

Pomůcky:

- Podložky.

Postup:

- *Zrníčko v půdě* - poloha podpor na předloktích klečmo sedmo.
- *Zrníčka se klubou ven na slunce* - poloha sed skrčmo - dlaněmi přitisknout stehna k hrudníku, bradu k hrudníku - semínko se usazuje v hlíně, mírné houpání sem a tam.
- *Ze zrníček jsou zelené klasy* - stoj, vzpažit, vytažení vzhůru.
- *Ze zelených klasů jsou zlaté klasy* - stoj, vzpažit, vytažení vzhůru, kývání ze strany na stranu.

Hlavní část - Zrníčková cesta (proudová metoda)

Pomůcky:

- Kužele;
- obruče;
- žíněnky.

Postup:

- *Kombajn* - běh kolem kuželů (slalom).
- *Mláčení* - skoky snožmo z obruče do obruče.
- *Sušení* - vylézt zády k žebřinám, na chvíli zavěsit (sušení), slézt zády k žebřinám.

- *Mletí* - válet sudy ve vzpažení na žíněnce.
- Vše se opakuje několikrát.

Závěrečná část - pohybová hra *Kolo, kolo, mlýnské*

Pomůcky:

- Žádné.

Postup:

- Pohybová hra - *Kolo, kolo, mlýnské* - nejdříve velmi pomalu, postupně zrychlujeme, až do největší bezpečné rychlosti.

Cíl:

- Dítě si uvědomí reakce vlastního těla.
- Rozvine si psychickou i fyzickou zdatnost při skocích, běhu, prostorové orientaci, válení sudů.
- Osvojí si poznatky o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě.
- Zdokonalí se v oblasti hrubé motoriky, v koordinaci pohybu, v ovládnutí pohybového aparátu.
- Rozvine pohybové schopnosti (rychlost, obratnost, sílu).
- Naučí se spolupracovat s ostatními.
- Rozvine schopnost sebeovládání, samostatnost.
- Zdokonalí smyslové vnímání.

Reflexe:

Vyvrcholením celého projektu bylo cvičení v tělocvičně. Vždy volím motivaci daným tématem, aby si děti všechny získané vědomosti osvojily. Celotýdenní hry a činnosti s pekařem byly pro děti nejen přínosné, ale také zábavné. Během tělesné chvíle si zopakovaly všechny po sobě jdoucí postupy, jak získáme mouku. V závěrečné části jsme zrníčka semlely za doprovodu písně *Kolo, kolo mlýnské*. Děti zaujala obměna (zrychlování a zpomalování) pohybu v souladu s hudbou.

7 Jaro - včelař

Již od nepaměti honila lidstvo mlsná, takže počátky včelařství můžeme vystopovat až do dob jeskynních lidí. Tehdy se med ještě vybíral přímo z úlu divokých včel. Postupem času se lidé naučili chovat včely v hliněných nebo v dřevěných nádobách. Nyní se včely chovají v úlech, které jsou velmi dobře promyšlené s pevným řádem.

- Víko je tepelně izolované, jelikož včely jsou citlivé na chlad.
- Medník obsahuje dřevěné rámy s voskovými plásty, do nichž včelky ukládají med.
- Plodiště slouží jako hnízdo pro budoucí včelky, vypadá skoro stejně jako medník.
- Leták je startovací a přistávací plocha.
- Česno je vchod do úlu.
- Matka, trubec, dělnice.

Včely medonosné jsou velmi společenské. V roji žije až 50 000 včel. Celé rodině „velí“ jedna samička, která se nazývá „matka“. Ta má za úkol klást vajíčka a dělnice na oplátku krmí matku látkou zvanou „mateří kašička“, která drží po hromadě celou včelí rodinku. Samička, aby mohla klást vajíčka, musí být oplodněna trubci - což jsou včelí samečci. V každém úle je trubců mnoho, ti pomáhají v létě se zahříváním larviček a kukel a na zimu je včely nemilosrdně vyhánějí ven z úlu, kde uhynou. Dělnice se v úle shluknou do velkého chumlu, tím se zahřívají a odpočívají.

A co ještě umí včelky?

Víme, že umí vytvořit med, vosk, ale to není vše. Nemělo by nám uniknout, že včelky dokážou vyrobit například mateří kašičku, kterou se krmí nejen larvy, ale i samotná matka. Mateří kašička je skutečným elixírem mládí. Používá se v léčitelství, ale i v kosmetice. Další zázračné dílo, které včelky dokážou zhotovit je propolis, který používají jako tmel. Lidem prospívá jako dezinfekční mastička. (Anděrová, 2015)

7.1 Literární činnosti: V úlu (příběh s otevřeným koncem)

Činnosti:

- Poslech pohádkového příběhu s otevřeným koncem.
- Otázky a odpovědi.
- Pohybová hra s textem.

Poslech pohádkového příběhu s otevřeným koncem

V úlu

Za devatero horami a devatero řekami na rozkvetlé louce plné voňavých květin stál krásný dřevěný úl. V tomto úlu bydlela velká včelí rodina. Byla zde královna, která se starala o narození nových včeliček, o to, aby se v úlu měli všichni rádi, a aby každý řádně dělal svoji práci. Tato královna měla v úlu mnoho nápadníků, kterým se říkalo trubci. Tito trubci nepracovali a dokonce se nechávali od ostatních včeliček i krmit. Prostě nedělali nic jiného, než se celý den parádili, aby se královně líbili. V tomto úlu bydlely samé pilné včeličky. Mladé včelky jménem mladušky zůstávaly v úlu a celý den se staraly o včelí miminka, královnu a trubce. Také vyráběly z přineseného nektaru med, který dále chránily proti nepřítelům, jako jsou vosy a sršni, neboť ti tento med neumí vyrobit, a proto jim ho často chtějí vzít.

Starší včely, kterým se říkalo dělnice, létaly po louce z květiny na květinu a sály z květů sladkou šťávu zvanou nektar. Tu pak přinášely do úlů, kde z ní mladušky vyráběly med. A jak tyto včely dělnice létaly z květiny na květinu, měly nožičky samý pyl. To je takový žlutý prášek z květů. Neustálým přelétáváním z květiny na květinu tento pyl smíchaly a všechny květy tak opylovaly. A z opylovaných květů vyrostla semínka, která vítr i ptáčci roznesli po louce. Semínka zapadla do hlíny a vyrostly z nich nové krásné květiny. A tak to šlo stále dokola.

Až jednoho dne se v úlu narodila nová královna. Byla velice pyšná a hned chtěla v úlu kralovat sama a naléhala na starou královnu, aby odešla. Stará královna již byla rozumná, a tak spolu s několika věrnými včelami odletěla na jeden strom v sadu, kde bydlel moc hodný včelař, který se zrovna díval z okna. Hned věděl, co se stalo. Řekl si, letí sem královna se včelím rojem, to znamená, že nastalo včelí rojení, a tak šel ven a... (Burešová, 2008)

- Děti vymýšlejí závěr pohádky, jak to může dopadnout.

Otázky a odpovědi

- „Pamatuješ si, kdo vystupoval v příběhu?“
- „O koho se stará královna?“
- „Je to pravda, že trubci nepracují a jen se parádí?“
- „Čím jsou včelky užitečné?“
- „V čem jsou včely pro nás nebezpečné?“ (včelí žihadlo, včelí rojení).
- „Jak se zachováš, když tě píchne včela?“

Pohybová hra s textem

Pomůcky:

- Příběh.

Postup:

- Poslechněte si část příběhu pohádky, a pokud uslyšíte slovo včelka, vyskočte a opět si sedněte.

Cíl:

- Dítě se naučí zachytit hlavní myšlenku příběhu.
- Naučí se porozumět slyšenému.
- Bude umět sledovat a stručně vyprávět příběh.
- Dokáže vyjádřit samostatně a smysluplně myšlenky, dokončí děj pohádky.
- Dokáže sluchově rozlišit daná slova a utvořit dohodnutý pohyb.

Reflexe:

Příběh V úlu děti velmi zaujal. Bylo zajímavé poslouchat děti, jak vymýšlely konec daného příběhu. Pohybová hra s textem byla pro děti zábavným zpestřením a zároveň posloužila procvičením paměti a reakce na signál.

7.2 Výtvarné činnosti: Dřevěný úl (frotáž dřeva)

Činnosti: *Na zahradě*

- Dřevěný úl (frotáž dřeva).

Dřevěný úl (frotáž dřeva)

Pomůcky:

- Strom;
- papír;
- černý uhel nebo rudka.

Postup:

- Najdi si svůj strom.
- Přilož list papíru na strom.
- Uhlem či rudkou přejížděj přes papír.
- Kouzlo je na světě. (Burešová, 2008)

Cíl:

- Dítě si vytvoří cit pro práci s výtvarnými materiály (přítlak a odlehčení - uhel a rudka).
- Vytvoří si představu o zvláštních tvarech a strukturách.
- Naučí se uvolnit zápěstí - koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku.

Reflexe:

Děti byly motivovány očekáváním, jaké kouzlo se výtvarnou činností objevilo. Práce s rudkou a uhlem byla pro děti nová zkušenost, ve které obstály. Každé dílo originál - výstava dřevných úlů a následná instalace na nástěnku.

7.3 Dramatické činnosti: Dokonalá proměna

Činnosti:

- Jak se včela vyvíjí.
- Pohybová hra s relaxační hudbou.

Jak se včela vyvíjí**Pomůcky:**

- Obrazový materiál;
- encyklopedie a jiné knihy.

Postup:

- Vyprávění o královně, která klade vajíčka do plástev.
- Mladušky, které se starají o vajíčka.
- Z vajíček se postupně stávají larvy, které poté svlékají košilku a vznikne z ní nymfa.
- Nymfa se zakuklí a po určité době se z ní vylíhne včela.
- Zdůraznění vlastností včel - pracovitost, výborný instinkt, včela vidí pouze žluté odstíny barev, modré a zelené. Nevidí červenou.

Pohybová hra s relaxační hudbou

Pomůcky:

- Relaxační hudba;
- velké obruče.

Postup:

- Děti se rozdělí na vajíčka, mladušky a nepřátele.
- Vše podbarveno relaxační hudbou.
- Po klidném žití v úlu (velké obruče), přilétnou nepřátelé.
- Vajíčka se nesmějí hýbat, mladušky brání úl.
- Výměna rolí. (Burešová, 2008)

Cíl:

- Dítě si uvědomí prožitek.
- Naučí se spolupracovat ve skupině.
- Dokáže vědět, co má dělat - znát svou roli.
- Naučí se nové zajímavé informace.

Reflexe:

Vyprávění příběhu o královně, bylo pro děti velmi zajímavé a poučné. Pohybová hra s relaxační hudbou byla ze začátku zmatená, děti nevěděly, co mají dělat. Postupně hru pochopily, ale při hodnocení jsem vycítila, že je příliš neoslovila. Děti vyjadřovaly své pocity, jak se cítily v ohrožení a naopak, jako nepřátelé, kteří napadali úl.

7.4 Hudební činnosti: Příběh o včelce

Činnosti:

- Motivační příběh O včelce s hudebními motivy.

Motivační příběh O včelce s hudebními motivy

Pomůcky:

- Ozvučná dřívka;
- řehťáčky;
- zátky;
- vajíčka;
- pet lahve zčásti naplněné vodou;

- xylofon;
- bubínek;
- flétny;
- voda ve skleničce;
- brčka;
- trianql;
- dřevěné drhlo;
- igelitové sáčky.

Postup:

Vyprávění příběhu s aktivní hrou dětí na hudební nástroje

Za devatero horami, devatero řekami, nedaleko našeho krásného úlu byl kouzelný les. Malá včelka byla zvědavá, proto se vydala na cestu do lesa (děti bzučí na pusy). Právě začalo svítat a kouzelný les se pomalu probouzel do nového dne. Do děje se postupně zapojují všechny nástroje. Byl slyšet potůček, jak teče, bublá, voda přeskakuje kamínky (pet lahve do půlky naplněné vodou, bublání do sklenice s vodou a brčkem), rozednívá se a na trávu, květinky, padá rosa (xylofon), potichouнку zazní zpěv ptáků (2 flétničky - vrchní díl, dlaní přikrýváme a odkrýváme spodní otvor), vrcholky stromů se začíná prodírat hřejivé sluníčko (trianql), a už je slyšet t'ukání datla (dřevěné drhlo), i ostatní ptáci se přidali (další 2 flétničky rozložené, používá se pouze horní díl), rákosím se prodírá kačenka (vajička, zátky). V dálce klape mlýn (řehťačka - otáčení pouze po zubech). Mlynář mele obilí (ozvučná dřívka). Dřevorubec jde do lesa a řeže pilou strom (drhlo), u toho si píská jarní písničku (flétničky). Odpoledne se začal zvedat vítr (igelitové sáčky). U tůňky kuňkaly žabky (bublání brčkem). Po chvíli sluníčko začne pomalu zapadat. Mlynář přestane pracovat a ukládá se k zaslouženému odpočinku. I mlýn, ptáčci a les se odmlčí. Pouze voda nikdy neutichne (bublání brčkem). Včelka se vrací do svého úlu. (Burešová, 2008)

Cíl:

- Dítě se seznámí s technikou hry na hudební nástroje.
- Propojí si představy se zvukem.
- Naučí se utvářet představu o počtu - dvě flétny, tři drhla, za devatero horami apod.
- Osvojí si spolupráci s dětmi.
- Dokáže se soustředit na text a hudební doprovod.

Reflexe:

Pohádka s doprovodnými hudebními nástroji děti velmi zaujala. Největší zájem byl o brčka a sklenici s vodou, všechny děti chtěly bublat. Řešení - sklenici s vodou a brčkem dostalo každé dítě. To znamená, když přišla řada na bubláni, foukaly všechny děti do vody.

7.5 Pohybové činnosti: Pozor vosy, Na louku

Činnosti:

- Pohybová hra Pozor vosy (matematické představy).
- Pohybová hra Na louku.

Pohybová hra Pozor vosy

Pomůcky:

- Karty s číslicemi vyjadřující počet včel ve skupině (od 1 - 5).

Postup:

- Děti běhají, chodí volně po třídě, tělocvičně nebo herně.
- Učitelka zvolá počet a zároveň ukáže příslušnou kartu s počtem včel (2 včely, 4 včely).
- Děti tvoří skupinky včel dle zadaného počtu.
- Na zvolání „*Pozor vosy*“, se včelky rozprchnou do všech stran.
- Po dalším určení počtu děti utváří nové skupinky.
- Ztížení pravidel - učitelka ukazuje pouze karty s čísly bez slovního popisu.
(Burešová, 2008)

Pohybová hra Na louku

Pomůcky:

- Židle.

Postup:

- Uspořádáme židle do kruhu, jejich počet je o jedno menší než je přítomných dětí.
- Učitelka děti rozdělí na 4 skupiny, vosy, včely, sršně a čmeláky.
- Všechny děti sedí na židlích, jedno dítě uprostřed zvolá: „*Včely (sršně, vosy, čmeláci) letí.*“

- Označená skupina i s vyvolávačem vylítne a poletuje vně kruhu, na volání „*Včely do úlu*“ si rychle hledají volnou sedačku.
- Na koho nezbylo místo, stává se vyvolávačem. (Burešová, 2008)

Cíl:

- Dítě si rozvine pohybové schopnosti - běh, chůze volně po třídě apod.
- Naučí se reakci na signál - sluchově rozliší zvuky a zrakově rozliší specifické znaky - karty s počtem.
- Vytvoří si představy o číslech a o počtu.
- Poznává grafické znázornění čísel.
- Rozvine smysly - sluch, zrak.
- Naučí se přijímání rolí a pamatovat si, čím zrovna je (čmelák, sršeň, vosy, včela).
- Osvojí si pojem vně a uvnitř kruhu.

Reflexe:

U obou pohybových her děti projevovaly zájem a chuť opakovat tyto činnosti. U třech děvčat byl problém tvoření jiných skupinek. Nechtěla být s někým jiným. S pokračující hrou, se vše urovnalo.

Při hře Na louku nastal problém v zapamatování si, čím zrovna děti jsou. Musela jsem zjednodušit pravidla tím, že hrála pouze jedna skupina dětí (hmyzu-včelky). Postupně jsem přidávala další. Během několika opakování (přibližně týden) se povedlo dojít až na čtyři skupiny.

8 Shrnutí praktické části

V bakalářské práci s předškolními dětmi jsem vybrala celkem čtyři řemesla: farmáře, zahradníka, pekaře a včelaře. Vybrala jsem je úmyslně nejen pro jejich zajímavost, využitelnost, nenáročnost a vhodnost pro tuto věkovou skupinu, ale také proto, že v naší vesnici mají děti možnost potkat pravého farmáře, zahradníka, pekaře či včelaře. Na začátku každé kapitoly je shrnuta atraktivnost řemesla a vhodně popsána jejich užitečnost a využitelnost. Stručný obsah jednotlivých povolání lze použít jako základní naučný podklad pro pedagogy, kteří by chtěli do své vzdělávací nabídky zařadit řemesla a povolání v předškolním zařízení.

Každá část popisuje návrhy činností po stránce literární, pohybové, výtvarné, dramatické či hudební. Můžeme s těmito aktivitami rozvíjet např. jemnou či hrubou motoriku, manipulační činnosti - stříhání, lepení, trhání, modelování atd., fantazii, tvořivost, používání a míchání barev, schopnost pracovat s hudebními nástroji a mnoho dalších. Dále je zde podrobný popis konkrétních činností dětí v mateřské škole, které jsou v praxi ověřené.

V příloze je malá ukázka fotografií při činnostech a fotografie z návštěvy z místního statku. (viz příloha A, Obr. 17, Obr. 18, Obr. 19, Obr. 20)

Závěr

Tvůrčí činnosti jsou neodmyslitelnou a důležitou součástí předškolní výchovy a samozřejmě přispívají k všestrannému rozvoji dítěte, zejména v oblasti kognitivních funkcí. Proto jsem se rozhodla zabývat se v první části mé práce vývojem předškolního dítěte, kognitivními funkcemi zejména vnímáním, myšlením, pamětí a v neposlední řadě i tvořivostí. Podrobněji popisují řemesla a povolání, které je možné u předškolních dětí rozvíjet prostřednictvím výtvarně a řemeslně zaměřených tvůrčích činností a aktivit. Jednotlivým funkcím je věnována celá první kapitola, kterou uzavírá krátké zamyšlení o motivaci a hodnocení.

Druhá kapitola popisuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání s ohledem na pracovní činnosti, vliv pracovních činností na psychomotorický vývoj dítěte předškolního věku a popis fenologie jako vědy.

Praktická část bakalářské práce obsahuje popis čtyř vybraných řemesel a povolání - farmář, zahradník, pekař, včelař, která jsou v kontextu současného školství uplatnitelná. U každého řemesla a povolání je obecně popsána jeho charakteristika, tak aby ji pochopily děti. Zde jsou jednotlivá dílčí témata zpracovaná na jarní období.

Soubor námětů je rozpracován po stránce výtvarné, hudební, pohybové, literární a dramatické. Výchovně vzdělávací činnosti a dostatečně podnětné tvůrčí prostředí, přispěly při podněcování aktivity dítěte a staly se podporou pro jeho všestranný rozvoj i v oblasti smyslového a citového vnímání. (Slavíková, 2004)

Vše jsem zpracovala tak, aby soubor námětů mohl s menší úpravou sloužit v každé mateřské škole s jakoukoliv věkovou skupinou. Činnosti jsou hlavně koncipovány pro skupiny či jednotlivce, ale i frontální aktivity si najdou své místo. Především při pohybových hrách.

Náš třídní vzdělávací plán vychází v programu „Začít spolu“, což znamená, že hodně pracujeme v malých skupinách. Děti mají na výběr v jeden den z několika činností v centrech aktivit. Hlavním cílem tohoto programu bylo pracovat samostatně, umět si poradit, i umět poradit svým kamarádům. Dbá se na úklid centra, čistotu a dodržování pravidel. Záměrně se vyhýbáme činnostem složitým a časově náročným. Usilujeme, aby každé dítě ve třídě prožívalo úspěch ze své práce a hry, ale přitom se i něco naučilo. Požadujeme, aby se umělo ohodnotit, ať už pozitivně či negativně před svými kamarády. Tím si cvičí nejen komunikaci, ale i naslouchání druhým, neskákání do řeči a vyčkání, až na něj přijde řada.

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit sborník variabilních činností na téma řemesla a povolání v různých výchovně vzdělávacích oblastech. Přiblížit dětem v mateřské škole práci dospělých, aby vše pochopily v souladu s jejich rozumovou a mravní vyspělostí. Činnosti jsou přiměřené pro děti předškolního věku, jsou obohacující, zábavné, podněcující i poučné. Proto se domnívám, že cíl bakalářské práce byl naplněn. Při tvoření tohoto projektu se mi stalo, že jsem narazila na aktivity, které děti neoslovily, nezaujaly, nenadchly. Přesto i tyto činnosti jsem zařadila do vytvořeného sborníku a popsala reflexi dětí. Pokud by se stejná činnost aplikovala na jiné skupině dětí, tak výsledek by mohl být zřejmě jiný. Při autoevaluaci jsem došla k názoru, že při méně úspěšných činnostech se musím více zaměřovat na správné vysvětlení určitého postupu, na správnou motivaci dětí a na jasných pravidlech, které musíme dodržovat. Domnívám se, že neúspěšné výsledky jsou způsobeny nejen nevhodným postupem pedagoga, ale i věkovým složením dětí, počtem dětí, za jakých podmínek výchovné činnosti probíhají a v jakém prostředí se uskutečňují. Přesto chci vždy pracovat tak, aby děti zažívaly nejen pocit uspokojení, ale aby se zdokonalovaly v určitých znalostech, aby byly zruční, samostatní a do školky chodily rády. Je nutné si uvědomit, že mateřská škola je pro děti druhým domovem a na nás je, abychom vytvořili takové klima, aby se zde děti cítily bezpečně a dobře.

Seznam použitých zdrojů:

ANDĚROVÁ, Romana (2015). *U nás na farmě*. Praha 5: AHOLD Czech Republic, a.s.

ČÁP, Jan; MAREŠ, Jiří (1983). *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: SPN. ISBN 978-80-7367-273-7.

FONTANA, David (2003). *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-717-8626-8.

HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena (2000). *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8303-X. 774 s.

JANOTKA, Miroslav; LINHART, Karel (1984). *Zapomenutá řemesla vyprávění o lidech a věcech*. Vyd. 1. Praha: Svoboda. 73/601-22.8.5. 25-126-84.

JANOTKA, Miroslav; LINHART, Karel (1987). *Řemesla našich předků*. Vyd. 1. Praha: Svoboda. ISBN 25-105-87.

KOHL, Mary Ann F (2004). *Výtvarné činnosti pro malé děti: [rozvíjíme šikovnost a tvořivost dětí od 1 do 3 let]*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8891-0. 127 s.

DVOŘÁK, Jan (2008). *Odmaturuj! Ze společenských věd*. Vyd. 1. Brno: Didaktis. ISBN 978-80-7358-122-0. 256 s.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina (2004). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN 80-870-0000-5. 48 s.

KÖNIGOVÁ, Marie (2006). *Jak myslet kreativně*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-1626-7. 125 s.

KOPŘIVA, Pavel (2008). *Respektovat a být respektován*. Vyd. 3. Bystřice pod Hostýnem: Spirála. ISBN 978-809-0403-000. 286 s.

KUTÁLKOVÁ, Dana (2005). *Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-1040-4. 165 s.

LE GOFF, Jacques; SCHMITT, Jean-Claude (2002). *Encyklopedie středověku*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-702-1545-3. 935 s.

LISÁ, Lidka; KŇOURKOVÁ, Marie (1986). *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Vyd. 1. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství. ISBN 08-084-86. 276 s.

MATĚJČEK, Zdeněk (1989). *Rodiče a děti*. Vyd. 2. Praha 1: Avicenum, zdravotnické nakladatelství. ISBN 08-056-89. 336 s.

MATĚJČEK, Zdeněk (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-0870-1. 182 s.

GILLERNOVÁ, Ilona; MERTIN, Václav (2010). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-627-8. 247 s.

MONTESSORI, Maria (2003). *Absorbující mysl vývoj a výchova dítěte od narození do šesti let*. Vyd. 1. Praha: SPS. ISBN 80-86-189-02-3.

MONTESSORI, Maria (2012). *Tajuplné dětství*. Vyd. 2. Praha: Triton. ISBN 978-807-3873-820. 178 s.

NÁDVORNÍKOVÁ, Hana (2011). *Kognitivní činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe. ISBN 978-808-6307-879.

PETTY, Geoffrey (1996). *Moderní vyučování*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8070-7. 380 s.

PIAGET, Jean, INHELDEROVÁ, Bärbel (2001). *Psychologie dítěte*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-608-7. 143 s.

ŠPLÍCHAL, Václav; OTAVOVÁ, Marie (2004). *Člověk a dřevo v orlickém a podorlickém kraji*. Deštné v Orlických horách: Regia. ISBN 80-903-463-0-8.

VÁGNEROVÁ, Marie (2007). *Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Karolinum. ISBN 978-802-4621-531. 531 s.

WEDLICOVÁ, Iva (2010). *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. V Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 978-807-4143-205. 117 s.

ZÄHME, Volker; ZIERK, Felicitas (2005). *Co by děti měly znát: odhalování dětských světů, rodičovské omyly, co o svých dětech možná nevíte*. Vyd. 1. Čestlice: Rebo. ISBN 80-723-4420-X. 202 s.

HRUBÍN, František (2014). *Kuřátko a obilí*. Vyd. 5. Knižní klub. ISBN 978-80-242-4341-2. 12 s.

VEBEROVÁ, Eva (1982). *Soubor textů k literární výchově v mateřské škole*. Praha: SPN. 287 s.

Citace článku v seriálových publikacích:

TĚTHALOVÁ, Marie (2013). Bez znalosti vývoje dítěte se učitelé neobejdou. *Informatorium*, č. 9, s. 12-13. ISSN 1210-7506.

PETRŮ KICKOVÁ, Pavla; HOSKOVCOVÁ HORÁKOVÁ, Simona (2014). Adaptace na mateřskou školu aneb co jsme pozorovali u dětí. *Informatorium*, č. 8, s. 11. ISSN 1210-7506.

Citace elektronické publikace na www:

ŠPOK, Dalibor. Povolání, zaměstnání, pracovní pozice nebo profese? In: *ET LABORA* [online]. 12. 2. 2015 20:00 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z:

<http://www.etlabora.cz/povolani-zamestnani-pracovni-pozice-profese/>

ROHÁČKOVÁ, Šárka. Co je to fenologie? In: *Fenolka.cz* [online]. 10. 2. 2015 15:25 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: **<http://fenolka.cz/fenologie/h>**

Přírodní kalendář. In: *Přírodovědná výuka za školou* [online]. 8. 2. 2015 21:10 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: **http://ipep.gymcheb.cz/press/?page_id=53**

Řemeslo. In: *Wikipedie* [online]. 12. 2. 2015 22:15 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: **<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98emes>**

Strakatá, Miroslava. In: *Jak se peče chleba* [online]. 20. 2. 2015 22:38 10 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z **<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2300/jak-se-pece-chleba.html/>**

Strakatá, Miroslava. In: *O velké řepě aneb pěstujeme rostliny* [online]. 25. 2. 2015 23:05 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9931/POHADKA-O-VELIKE-REPE-ANEB-PESTUJEME-ROSTLINY.html/>

Pohádka O velké řepě. [online]. 25. 2. 2015 23:20 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z **<http://zdarmaprodeti.topstranky.cz/clanek-pohadka-o-velike-repe-2-18>**

Burešová, Iva. In: *Děti pilné, jako včeličky - 1. část* [online]. 31. 3. 2015 15:35 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z **<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1987/DETI-PILNE-JAKO-VCELICKY--1-CAST.html/>**

Burešová, Iva. In: *Děti pilné, jako včeličky - 2. část* [online]. 31. 3. 2015 15:50 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z **<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1987/DETI-PILNE-JAKO-VCELICKY---2-CAST.html/>**

Burešová, Iva. In: *Děti pilné, jako včeličky - 3. část* [online]. 31. 3. 2015 16:20 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z **<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1987/DETI-PILNE-JAKO-VCELICKY---3-CAST.html/>**

Seznam příloh:

Příloha A - Obrázky aktivit

Příloha A - Obrázky aktivit

Obr. 1 – Pohybová chvílka Na kuřátka

Obr. 2 – Kladení otázek a odpovědí

Obr. 3 – Vaření ovesné kaše

Obr. 4 – Zdobení ovesné kaše

Obr. 5 – Držte pěsti, už se pěstí

Obr. 6 – Držte pěsti, už se pěstí

Obr. 7 – Žabička zelená

Obr. 8 – Žabička zelená

Obr. 9 – Malování řepy

Obr. 10 – Malování řepy

Obr. 11 – Řepa

Obr. 12 – Přiřazování řep od největší po nejmenší

Obr. 13 – Řetězové masírování

Obr. 14 – Řetězové masírování

Obr. 15 – Pečení rohlíků

Obr. 16 – Pečení rohlíků

Obr. 17 – Návštěva místního statku

Obr. 18 – Návštěva místního statku

Obr. 19 – Návštěva místního statku

Obr. 20 – Návštěva místního statku